

Mirolamo

LIPANJ 2019

BROJ 44

**ESCIF KONGRES 2019. U
GÖTEBORGU**

**RAZGOVOR S
DIREKTORICOM ZAKLADE
WINGS FOR LIFE ANITOM
GERHARDTER**

**NOVA STARA PLAŽA U
KORČULI**

**KAKO MI JE PUTOVANJE
PROMIJENILO ŽIVOT**

NAŠ PUT NA MALTU

SAZNAJTE VIŠE
www.hupt.hr

Triride®

by Gianni Conte

A NEW FREEDOM

Novi način slobodnog kretanja
za korisnike invalidskih kolica -
jedan i jedini Triride!

Električna kočnica

Standard ili nadogradnja za vrhunski doživljaj IBS-a

Vožnja unazad

Za lakše manevriranje u tim uskim mjestima.

Tempomat

Standardni ili nadogradnja na ACC udobnost vožnje

Podizanje prednjih kotača kolica elektroničkim putem

Nije potrebna nikakva snaga da bi se prednji kotači Vaših kolica podigli s tla

Dva načina vožnje

Normal i Sport za sve situacije u vožnji

5 stupnjeva brzine

Za ispunjavanje zakonskih zahtjeva i odabir maksimalne brzine

Punjenje baterije prilikom kočenja

Napunite bateriju tijekom kočenja ili nizbrdo (ACC)

Radijus okretanja

Mogućnost upravljanja 180 stupnjeva za kretanje u uskim prostorima

10 RAZLIČITIH MODELA

snage od 540W do 2000W.

 BAUERFEIND®
MOTION IS LIFE.

Više detalja potražite na:
bauerfeind.hr/proizvod/triride/

CE

Dragi članovi i članice, čitatelji i čitateljice,

Dode dvadeseto HUPT-ovo ljeto i vrijeme za ljetno izdanje *Mi rolamo*. Dvadeseta godina od ustanovljenja organizacije koja si je za cilj postavila rad na stvaranju uvjeta za bolju i kvalitetniju rehabilitaciju za osobe koje dožive ozljedu ili bolest kralježnične moždine i za posljedicu imaju paraplegiju ili tetraplegiju ili paraparezu ili tetraparezu.

Dvadeset godina – nije ni puno ni malo organiziranog djelovanja. Počeli smo s 19 osoba koje su ustanovile HUPT, a sada imamo 600 članova. Međutim, u usporedbi s drugim udrugama osoba s invaliditetom, čije osnivanje seže u sedamdesete godine prošlog stoljeća ili čak u pretprošlo, npr. Savez slijepih i slabovidnih koji je na neki način organiziran prije 126 godina ili Savez gluhih i nagluhih koji od svoga organiziranja ima stotinjak godina, HUPT i članice su vrlo mlade organizacije.

Dvadesetu obljetnicu svečanije ćemo obilježiti u vrijeme *Radnog vikenda*. Rekla bih da su u ova dva desetljeća stvoreni uvjeti te da se HUPT sada može pozabaviti strateškim pitanjima udruge, a u cilju daljnjeg zalaganja za boljitak osoba koje dožive ozljedu kralježnične moždine.

Puno je toga što bi se trebalo i moglo. No u društvu općenito vlada popriličan nered i teškom mukom se neke stvari dovode u red. Istaknut ću kako su udruge osoba s invaliditetom pa i HUPT prihvatile jedini mogući način svojeg održavanja – djelovanje po projektima. Projekti na određen način udruge osnažuju, no istovremeno sustav i sustavna rješenja pitanja osoba s invaliditetom usporavaju i odgađaju. Ne znam do kada? Koliko je udruga toga svjesno, ili smo svjesni, ali se ponašamo po onoj staroj: „Nek ide, dok ide“. Počeli smo se baviti projektno-socijalnim uslugama. I nije to samo po sebi loše, ali uvijek je upitno koliko je osoba s invaliditetom obuhvaćeno njima. Jedan od uvjeta da osoba s invaliditetom postane korisnikom bilo koje usluge jest članstvo, a ono ovisi o volji pojedinca. Znamo svi kako pojedini ljudi nisu spremni biti članovi, niti onih zavičajnih, interesnih, poslovnih i drugih, kao niti udruga osoba s invaliditetom, niti stranaka. Ti su ljudi građani ove zemlje, stanovnici pojedinih mjesnih zajednica te ljudi koji, možda neki i više nego oni koji su u članstvu pojedine udruge, trebaju određenu podršku koju bi im sustav trebao zajamčiti s obzirom na njihova ljudska i građanska prava.

Jesmo li ljude koji su učlanjeni u pojedine udruge privilegirali? Jesmo, jer udruge imaju priliku prijavljivati se na pojedine natječaje kojima onda možemo prijaviti pojedine usluge za pojedine korisnike, već prema kriterijima natječaja. I to koristimo.

I da sada ne idem dalje u detalje, HUPT sa svojim članicama nastoji djelovati na javne politike i ukazuje na te, reći ću: poremećaje u društvu, ali to je ravno Tantalovim mukama. Najveći izazovi su u tome što se ne poštuju strateški dokumenti niti potrebni kontinuiteti te se s promjenom vlasti iznova kreće u nešto što ranije nije bilo zacrtano kao prioritet, ali interesna grupa bliže je vlasti. I tako to ide, ide i ide.

Ipak mislim kako će ova godina biti prekretnica za osobe s ozljedom kralježnične moždine. Očekujemo ove jeseni početak gradnje Spinalnog centra. Osnovana su povjerenstva za izradu Zakona o inkluzivnom dodatku i Zakona o osobnoj asistenciji, a i predizborna je godina pa se možda nešto i dogodi za što se dugo zalažemo. Istaknula bih još kako je dopisivanje u vezi pristupačnosti najčešća tema, bilo da se radi o stambenim objektima, objektima u kojima su institucije sustava i gdje se odvija zdravstvena skrb, objektima kulturne i spomeničke baštine, ili pak turističkima. U svakom slučaju, pristupačnost je značajan ograničavajući faktor zbog kojega se osobe koje za kretanje koriste invalidska kolica nedovoljno uključuju.

Održana je također *Konferencija o usluzi osobne asistencije*, sudjelovali smo kao edukatori za zdravstvene djelatnike u organizaciji Zavoda za javno zdravstvo te na brojnim skupovima i sastancima koji se tiču osoba s invaliditetom.

I na kraju, poziv članovima i ljudima dobre volje: HUPT kao i pojedine članice vape za aktivistima koji bi se onda uključili u grupe za podršku rješavanja pojedinih pitanja bitnih za uključivanje osoba s paraplegijom i tetraplegijom u zajednice, npr. građevinske barijere, dostupnost javnog prijevoza, itd. Javljajte se, posla ima za sve koji žele i hoće raditi!

Tiskanje ove publikacije omogućeno je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

34

Kako mi je putovanje promijenilo život

Ne znam ni sam odkuda da krenem i kako da vam predstavim svoju priču na što kraći i jednostavniji način o pogledu na svijet i putovanjima iz malo drugačije perspektive nego one uobičajene.

Sadržaj

- 6 Strateški plan HUPT-a 2019. – 2021.
- 8 Kako pomoći studentima s invaliditetom tijekom obrazovanja za održivo zapošljavanje – predstavljanje projekta razumne prilagodbe za studente s invaliditetom
- 15 Osiguravanje usluge osobnog asistenta osobama s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta
- 17 O! Asistent
- 18 Spin Asistent++
- 20 UPiT Osijek
- 21 ESCIF kongres 2019. u Göteborgu
- 24 Rasti ili propasti
- 26 Wings for Life World Run Zadar
- 30 Razgovor s direktoricom zaklade Wings for Life Anitom Gerhardtter
- 32 Nova stara plaža u Korčuli
- 34 Kako mi je putovanje promijenilo život
- 40 U razgovoru sa Slavenom
- 42 Naš put na Maltu
- 46 Interkontinentalno šopanje sapunom
- 48 Kakvih sve pomagala ima
- 51 Pristupnica

21

ESCIF kongres 2019. u Göteborgu

U organizaciji Švedske udruge za pollio i nesreće i Göteborgškog centra kompetencija za spinalno ozlijeđene osobe u Göteborgu je održan ovogodišnji kongres.

26

Wings for Life World Run - Zadar

Nismo propustili ni ovogodišnji Wings for Life – globalnu utrku koja se šestu godinu zaredom održava u Zadru, a ovaj put svoj doprinos dalo je rekordnih 9000 prijavljenih.

32

Nova stara plaža u Korčuli

U sklopu kompleksa Port 9 u Korčuli u ovoj sezoni uređene su plaže i cijeli okoliš. To daje potpuno nov izgled cijelom kompleksu, ali i nudi nove sadržaje.

42

Naš put na Maltu

Kada sam dobila poziv jedne velike stomatološke tvrtke da održim motivacijski govor na Malti, prvo što sam pomislila bilo je: „ovo je jedinstvena prilika da ju posjetim“.

Tko je surađivao na ovom broju

Manda
Knežević

Glavna i odgovorna,
svi konci su u njenim
rukama.

Janko
Ehrlich-Zdvořák

Piše notice s putovanja
i gleda filmove za vas.
Dopadalo se to vama ili
ne...

Ines
Ignjačić

Putuje i istražuje
gradove i divljine.

Ivana
Čanak

Prati događanja
udruge. Također
zadužena za marketing
i oglašavanje.

Davor
Krog

Zadužen za grafičko
oblikovanje časopisa,
što drugi zamisle on
ostvaruje.

Ana
Pašalić

Istražuje i piše o
novostima iz zemlje i
svijeta.

Mi rolamo

Izdavač:

HUPT
Vladimira Varićaka 20
tel: 01 38 31 195
fax: 01 36 48 582
email: hupt@hupt.hr
web: www.hupt.hr

Email uredništva:

mirolamo@hupt.hr

Glavna urednica:

Manda Knežević

Izvršni urednik:

Janko Ehrlich-Zdvořák

Asistentica izvršnog urednika:

Ana Pašalić

Uredništvo:

Manda Knežević, Davor
Krog, Janko Ehrlich-
Zdvořák, Ana Pašalić,
Ivana Čanak, Ines Ignjačić

Suradnici:

Sandra Paović, Ivana
Smrečki, Slaven Škrobot,
Roman Baštijan, Anđela
Novak, Danijel Balažić

Lektura i korektura:

Silvija Brkić Midžić

Marketing:

Ivana Čanak

Grafička priprema:

Davor Krog

ISSN:

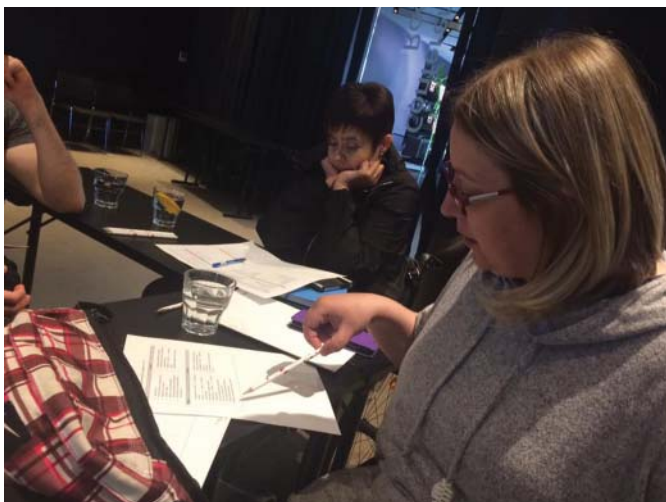
2459-8003

Strateški plan HUPT-a 2019. – 2021.

Tekst: Ivana Čanak

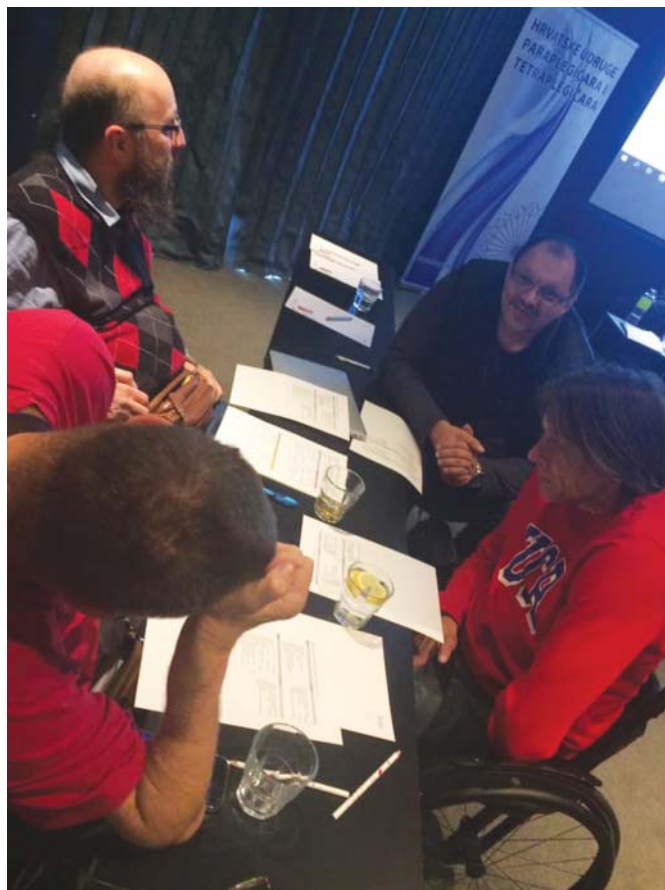
U sklopu programske podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva u svibnju je organizirana trodnevna izobrazba za članove upravnog odbora HUPT-a, aktiviste koji su redovito uključeni u rad udruge na volonterskoj osnovi i zaposlenike. HUPT kao savez unutar Centra znanja za društveni razvoj u području unaprjeđenja kvalitete življenja osoba s invaliditetom djeluje u analizi i oblikovanju politika za osobe s invaliditetom, zagovora pozitivnih društvenih promjena te u prijenosu specifičnih znanja na svoje članove, ali i širu javnost. Kao udruga civilnog društva koja je prepoznata kao važan partner u svemu navedenom, smatramo da je donošenje novog strateš-

kog plana bitno i neophodno za daljnje provođenje i ostvarenje misije HUPT-a, što smo definirali kao cilj izobrazbe. U tu svrhu angažirali smo vanjsku suradnicu Maju Horvat, konzultanticu iz MAP-a

s višegodišnjim iskustvom u facilitiranju procesa strateškog planiranja.

Osim održavanja redovne sjednice upravnog odbora, susret u Rovinju pružio nam je priliku za razmjenu iskustava te identificiranje trenutnih teškoća i prilika u radu lokalnih udruga – članica HUPT-a. Prije definiranja strateških prioriteta, bilo je

potrebno pristupiti izradi SWOT analize (eng. **S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats). Snage i teškoće imaju polazište unutar same organizacije i predstavljaju sve resurse kojima organizacija (ne) raspolaže, dok se prilike i prijetnje odnose na vanjski kontekst te ih je potrebno predvidjeti budući da mogu značajno utjecati na dinamiku smjera rada organizacije.

Nakon izrade SWOT analize, odredili smo tri prioriteta za iduće tri godine: zagovaranje javnih politika i inicijativa za promociju prava i kvalitete života osoba sa spinalnom ozljedom, uz preventivne aktivnosti; potpora razvoju direktnih usluga za krajnje korisnike te organizacijsko i financijsko osnaživanje

organizacije. Nastavili smo s radom u manjim grupama, iz čega je proizašlo kreiranje mjera i aktivnosti kojima će se ostvariti željeni prioriteti.

Kako bismo osigurali ostvarenje strateškog plana, izrađen je *model praćenja provedbe* koji uz raspravu o postignutim rezultatima na sjednicama upravnog odbora podrazumijeva i pisani izvještaj o provedbi strateškog dokumenta prema mjerama i indikatorima jednom godišnje te izradu kumulativnog izvještaja na kraju predmetnog

razdoblja (2021.) s pregledom svih postignutih rezultata prema definiranim prioritetima, mjerama i aktivnostima. Donošenjem strateškog plana, koji će uskoro biti vidljiv i na *web* stranici, utvrdili smo željene ciljeve i iskristalizirali smjer djelovanja, čime doprinosimo ostvarenju misije HUPT-a koja ostaje nepromijenjena – uz pružanje potpore lokalnim udrugama članicama, zagovor interesa osoba sa spinalnom ozljedom i osiguranje njihove integracije u društvo nakon ozljede.

FLOCATH QUICK - jednokratni intermitentni kateteri s hidrofilnim slojem

KIRKOMERC d.o.o.
 Zagrebačka cesta 145A
 10000 Zagreb
 Tel: 01 3866 150
 Fax: 01 7789 624
 e-mail: kirkomerc@kirkomerc.hr
www.kirkomerc.hr

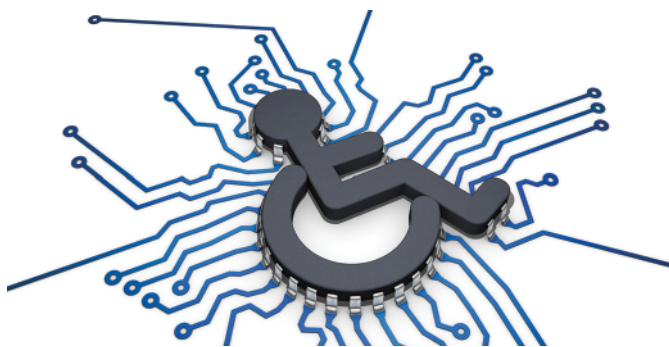
Kako pomoći studentima s invaliditetom tijekom obrazovanja za održivo zapošljavanje – predstavljanje projekta razumne prilagodbe za studente s invaliditetom

Marko Poljak, Newton Technologies Adria d.o.o.

Darko Sobota, Centar za profesionalnu rehabilitaciju „Zagreb“

Sažetak:

Studenti s invaliditetom, osim svladavanja obrazovnog programa vezanog za buduće zvanje, trebali bi tijekom studija svladati i dodatne vještine koje bi ih nakon završetka studija učinile konkurentnijima na tržištu rada. Jedna je od tih vještina i korištenje adekvatne asistivne tehnologije koja je ne samo pomoć u svladavanju fakultetskih

obrazovnih programa, nego jednako tako ima i pozitivan utjecaj na zapošljavanje koje slijedi po završetku studija. Na ovaj se način vrijeme učenja i prilagodbe na odgovarajuće asistivno pomagalo pomiče na razdoblje studiranja, što bi trebalo pozitivno utjecati na skraćivanje vremena prilagodbe prilikom zapošljavanja kao i na optimalniju produktivnost zaposlenika – osobe s invaliditetom.

Prezentirat će se projekt pretvaranja govora u pisani tekst (transkribiranja), koji bi se, kao asistivna tehnologija, trebao postupno uvoditi na fakultete, a koji bi studentima s motoričkim poteškoćama pomogao u svladavanju obrazovnih programa.

Ključne riječi: studenti s invaliditetom, asistivne tehnologije, transkribiranje

1. Uvod

Tijekom obrazovanja stječu se različite stručne kompetencije koje povećavaju konkurentnost osobe na tržištu rada koje slijedi po završetku školovanja. Stručne kompetencije se ne stječu samo kroz učenje predmetnog sadržaja i svladavanje obrazovnog programa, već i iz niza drugih situacija koje je potrebno svladati kako bi se stekla iskustva i vještine potrebne za daljnji profesionalni razvoj. Za studente s invaliditetom jedna od tih vještina je i učenje korištenja adekvatne asistivne tehnologije kojoj je cilj premostiti prepreke u okolini koje su posljedica oštećenja i posljedičnog invaliditeta. Također, važno je da se učenje i prilagodba na adekvatno asistivno pomagalo odvija u razdoblju obrazovanja, jer bi osim pomoći u svladavanju obrazovnih programa to trebalo pozitivno utjecati i na skraćivanje vremena prilagodbe prilikom zapošljavanja kao i na optimalniju produktivnost zaposlenika.

Ovaj rad govori o sustavu visokog obrazovanja osoba s invaliditetom, teškoćama s kojim se susreću studenti s invaliditetom i njihovi nastavnici te predloženim smjernicama za razumnu prilagodbu u obrazovanju i univerzalni dizajn učenja. Također, predstaviti će se idejni projekt implementacije tehnologije pretvaranja govora u pisani tekst u sustav visokog obrazovanja kao tehnološki sofisticiranog asistivnog pomagala za studente s invaliditetom. Pretpostavka je kako bi navedena tehnologija trebala pozitivno utjecati na samostalnost pri odrađivanju studentskih obveza studenata s invaliditetom, ali i stjecanje novih vještina potrebnih za uspješno zapošljavanje po završetku studija i stvaranje pretpostavki za veću konkurentnost na tržištu rada. Korisnost primjene navedene tehnologije u sustavu visokog obrazovanja evaluirat će se kroz njeno korištenje.

2. Sustav visokog obrazovanja i teškoće s kojima se studenti s invaliditetom suočavaju

Obrazovanje bi trebalo biti osnovni činitelj društvene uključenosti za sve građane [2]. Kako bi to moglo postati i za osobe s invaliditetom, treba poticati dizajn takva sustava obrazovanja koji će biti u stanju nositi se s različitostima obrazovnih potreba djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom i omogućiti im pristup i uspješan tijek u redovitom sustavu obrazovanja, i to od predškolskog odgoja i obrazovanja do visokog i cjeloživotnog obrazovanja [6]. Obrazovanje kao jedno od temeljnih ljudskih prava mora biti dostupno svima. Realizacija ovog prava direktno utječe i na realizaciju jednoga drugog prava osoba s invaliditetom, a to je pravo na rad i zapošljavanje. Naime, istraživanja su pokazala da je njihova niska obrazovna razina (time i ograničene profesionalne kompetencije) najveća prepreka uspješnom zapošljavanju osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. Također, dokazano je i da je rad preduvjet, iako ne i garancija, uspješne participacije u socijalnom životu odraslih osoba s invaliditetom [1].

Prema analizi položaja osoba s invaliditetom u sustavu visokog obrazovanja, koje je 2012. godine proveo Ured pravobraniteljice osoba s invaliditetom, nepristupačnost i nepostojanje podrške i prilagodbi vodeći je uzrok koji učenike s teškoćama odvraća od nastavka daljnjeg obrazovanja. Ustanove koje su se arhitektonski prilagodile i osigurale druge prilagodbe imaju i veći broj studenata s invaliditetom, a učenici s teškoćama upravo su spomenutim faktorima vrlo ograničeni u izboru prilikom donošenja odluke o nastavku svog obrazovanja [3].

Premda položaj studenata s invaliditetom u Republici Hrvatskoj nije idealan, zakonske osnove, razne inicijative i projekti ulažu napore u unaprjeđenju sustava visokog obrazovanja za studente s invaliditetom. Projekt *EduQuality (Education for*

Equal Opportunities at Croatian Universities) financiran od Europske komisije kroz program TEMPUS (2010. – 2012.) imao je za cilj izjednačavanje mogućnosti za studente s invaliditetom u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj. Projektom se nastojalo realizirati unaprjeđenje postojećih i razvoj novih oblika podrške u izjednačavanju mogućnosti za studente s invaliditetom na hrvatskim sveučilištima, pokrenuti stvaranje nacionalnih standarda i smjernica za razvoj pristupačnosti visokog obrazovanja studentima s invaliditetom (prijedlog nacionalnog dokumenta) te osigurati dostupnost, održivost i kvalitetu sustava podrške za izjednačavanje mogućnosti studentima s invaliditetom u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj [7].

Temeljem iskustava prikupljenih kroz primjere dobre prakse partnerskih europskih sveučilišta, ali i temeljem osobnih stručnih znanja i iskustava domaćih stručnjaka te korištenjem stručne literature, projekt je rezultirao pokretanjem kolegija *Vršnjačka potpora studentima s invaliditetom*, objavljivanjem 8 priručnika o prilagodbi akademskih aktivnosti potrebama studenata s invaliditetom te educiranim edukatorima na svim hrvatskim sveučilištima. Osim toga, kreirani su uvjeti za uvođenje jedin-stvenih nacionalnih standarda i smjernica za razvoj pristupačnosti visokog obrazovanja studentima s invaliditetom u Republici Hrvatskoj [7].

Završetkom tog projekta stvoreni su temelji za izjednačavanje pristupa visokom obrazovanju studentima s invaliditetom. Tu se ne bi smjelo stati, već to mora biti primjer, smjer i poticaj za ulaganje novih napora za daljnje poboljšanje sustava kako bi obrazovanje zaista bilo dostupno svima.

3. Modeli razumne prilagodbe i univerzalnog dizajna učenja za studente s invaliditetom

Studentima s invaliditetom smatramo studente s oštećenjima vida i sluha, motoričkim poremećajima, kroničnim bolestima, specifičnim teškoćama učenja (disleksija i ADHD) te studente s psihičkim bolestima i poremećajima. Svrstavanje studenata u skupinu studenata s invaliditetom nema namjeru stigmatizacije ili etiketiranja, nego ukazati na potrebu prilagodbe akademskih sadržaja njihovim mogućnostima [1].

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom (NN, MU, 6/07, 3/08 i 5/08) uvela je socijalni model invaliditeta prema kojem su prepreke iz okoline one koje oštećenje osobe pretvaraju u invaliditet,

odnosno nemogućnost sudjelovanja u aktivnostima na ravnopravnoj osnovi s drugima. Obveza je društva uklanjati te prepreke, odnosno osigurati prilagodbe i potporu kako oštećenje osobe ne bi onemogućavalo njezino sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s osobama bez oštećenja [6]. Unatoč činjenici što zakonima i pravilnicima nisu propisani oblici i načini pružanja prilagodbe za studente s invaliditetom, zakonska osnova ipak postoji u Ustavu Republike Hrvatske, Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom i Zakonu o suzbijanju diskriminacije (NN, 85/08, 112/12).

Minimalni standardi pristupačnosti visokog obrazovanja za studente s invaliditetom u Republici Hrvatskoj izrađeni su u sklopu projekta *EduQuality*. Oni definiraju pravne, strateške i financijske okvire, upise na visoka učilišta, nastavu i ishode učenja, službe potpora studentima s invaliditetom, prostornu pristupačnost i uvjete življenja, financijsku potporu i ostala studentska prava te prikupljanje podataka. Sukladno preporučenim minimalnim standardima pristupačnosti visokog obrazovanja za studente s invaliditetom, izvođenje nastave i provjera znanja, vještina i sposobnosti trebaju biti inkluzivni i omogućiti studentima s invaliditetom da na pravedan način dokažu postizanje definiranih ishoda učenja. Ujedno, visoka učilišta trebaju osigurati pomoćnu tehnologiju za studente sa specifičnim oštećenjima i obrazovne asistente (asistente u nastavi) za studente s invaliditetom kojima je takav oblik asistencije potreban [6]. S druge strane, univerzalni dizajn za učenje pomaže nastavnicima u suočavanju s izazovima različitosti u sustavu obrazovanja, predlažući korištenje prilagodljivih nastavnih metoda (materijali, tehnike, strategije), koje omogućuju učinkovito stjecanje ishoda učenja za što veći broj studenata različitih obrazovnih potreba. Zbog njihove osobitosti, univerzalni dizajn za učenje ne isključuje dodatne prilagodbe za neke studente s invaliditetom [10].

Pružanje razumne prilagodbe i kompenzacijskih mjera često se pogrešno povezuje sa snižavanjem akademskih standarda i kvalitete nastave, a takvo je popuštanje nedopustivo. Upravo je obveza svih nastavnika omogućiti svim svojim studentima stjecanje jednakih ishoda učenja i to ne oslobađanjem studenata s invaliditetom od izvođenja određenih aktivnosti i zadataka, nego pronalaženjem kreativnih načina na koje će studenti unatoč svojim teškoćama ispuniti zahtjeve akademskih standarda. U tu svrhu često se spominje razumna prilagodba koja je jedan od osnovnih preduvjeta ostvarivanja svih ljudskih prava osoba s invaliditetom, pa tako

i prava na obrazovanje¹. U kontekstu visokog obrazovanja to znači da su osobe prije percipirane kao „dis-abled“ (nesposobne) zapravo vrlo sposobne za visoko obrazovanje. Uvjeti da bi se to postiglo su sljedeći: identificiranje teškoća uzrokovanih bolešću ili oštećenjem, definiranje rješenja potrebnih za prevladavanje identificiranih teškoća i implementacija odgovarajućih mjera i prilagodbi [8]. Mjere i prilagodbe svakako će varirati u ovisnosti o tipu oštećenja ili bolesti i tipu studijskog programa. No sve mjere moraju počivati na načelu da se nikako ne smiju smanjiti standardi realizacije studijskog programa i očekivanja od studenata s invaliditetom [1].

Sveučilište u Zagrebu nudi nekoliko oblika potpore studentima s invaliditetom. To su: prednost pri upisu na studij, prilagodba nastavnog procesa i načina polaganja ispita, vršnjačka potpora studentima s invaliditetom, pomoćna tehnologija, asistencija u studentskom domu, prilagođeni prijevoz te određene financijske potpore [9]. Što se tiče korištenja pristupačne i pomoćne tehnologije za studente s invaliditetom, u okviru TEMPUS projekta *EduQuality* nabavljena je oprema za studente s oštećenjima vida i sluha (povećala, čitači zaslona, govorne jedinice, Brailleov pisac, laptopi) koja je distribuirana svim sveučilištima (partnerima u projektu). Ona je na raspolaganju studentima prema iskazanoj potrebi, a u svrhu lakšeg praćenja nastave. Oprema je dostupna u službama potpore za studente s invaliditetom na razini sveučilišta. Međutim, na razini većine visokih učilišta Republike Hrvatske i njihovih

¹ Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom (NN, MU, 6/07, 3/08 i 5/08) u članku 2 definira razumnu prilagodbu: „Razumna prilagodba znači potrebnu i prikladnu preinaku i podešavanja, koja ne predstavljaju nerazmjerno ili neprimjereno opterećenje, da bi se u pojedinačnom slučaju, ondje gdje je to i potrebno osobama s invaliditetom osiguralo uživanje ili korištenje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na ravnopravnoj osnovi s drugima“.

sastavnica uglavnom nije dostupna pomoćna tehnologija za studente s invaliditetom te informacije nisu dostupne u alternativnim digitalnim i drugim formatima [6].

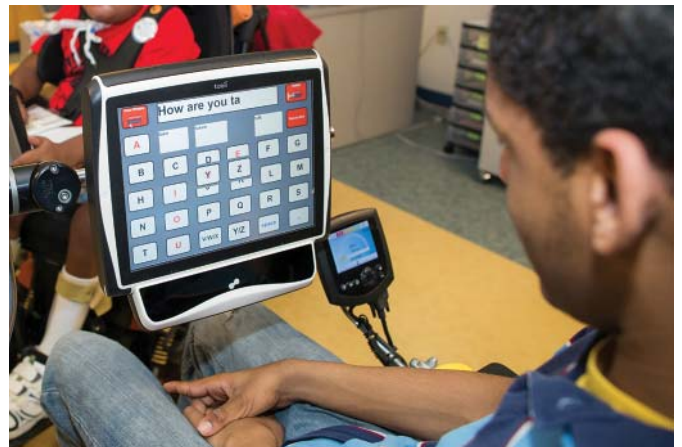
Uzmimo za primjer razumnu prilagodbu tijekom studiranja za studenta s motoričkim poremećajima. Zbog oštećenja student nije u mogućnosti pisati ili mu je pisanje izrazito otežano te nije u mogućnosti pristupiti pismenom dijelu ispita. U duhu razumne prilagodbe, omogućeno mu je da ispit polaže usmenim putem bez prethodne pismene provjere znanja vodeći pritom računa da se ne kompromitiraju akademski standardi i definirani ishodi učenja. Nadalje, za ostale oblike pismene procjene (može uključivati eseje, zadatke, izvješća, disertacije, dnevnike, portfelje, radne bilježnice; može se odnositi na studentske aktivnosti tijekom nastave ili se provoditi u okviru provjere znanja) primoran je zatražiti pomoć drugih. Premda na ovaj način student uspješno završava studij te uspješno svladava obrazovni program, zbog razumne prilagodbe i stalne pomoći i podrške drugih tijekom izvršavanja obrazovnih aktivnosti ne stječe važne profesionalne kompetencije, u ovom slučaju samostalno služenje računalom i korištenje programa za pisanje. Te vještine su u današnje vrijeme nužne za obavljanje većine poslova, a posebno kada je riječ o poslovima na koje pretendiraju osobe s visokom stručnom spremom i visokom razinom obrazovanja. Rješenje koje bi trebalo omogućiti samostalno ispunjavanje pismenih obveza studentima s motoričkim poremećajima postoji, **a riječ je o tehnologiji pretvaranja govora u pisani tekst.**

4. Tehnologija pretvaranja govora u pisani tekst kao asistivna tehnologija za studente s invaliditetom

Tehnologija pretvaranja govora u pisani tekst prisutna je u svijetu još od kraja prošlog stoljeća, međutim, zbog (pre)malog tržišta i kompleksnosti hrvatskog jezika, tehnologija koja podržava hrvatski jezik pojavila se tek nedavno. Riječ je o sustavu *Newton Dictate* koji pretvara (transkribira) govor u pisani tekst u realnom vremenu uz točnost transkripcije veću od 90%. Sustav se instalira na računalo u *Windows* okruženju te se uz pomoć mikrofona diktira tekst. Koristeći se neuronskom mrežom, sustav strojnim učenjem uči od svakog pojedinog korisnika kako bi s vremenom bio sve točniji pri transkribiranju [4]. Kako bi se izbjegli

problemi pri transkribiranju do kojih bi moglo doći ako sustav uči od više različitih korisnika pokušavajući se prilagoditi svima, izdaje se zasebna licenca za svakog pojedinog korisnika sustava.

Newton Dictate ima širok raspon mogućnosti personalizacije kako bi se maksimalno uklopio u radni proces korisnika. Jedna od njih je glasovno upravljanje sustavom i uređivanje teksta glasom, mogućnost korištenja sustava u *MINI* modulu pomoću kojega korisnik diktira direktno u specijalizirane sustave od interesa (*MS Office*, *Google*, informacijski sustav, itd.) Korisnik je u mogućnosti samostalno kreirati predloške koji se pozivaju prečacem ili glasovnom naredbom, ali i samostalno dodavati riječi u rječnik, jednako kao i definirati izgovor dodanim riječima. Uz to, sustav raspoznaje ključne riječi i posebno ih ističe ili ih ne transkribira – ako je korisnik tako definirao. Datoteke se spremaju u posebnom formatu koji sadržava audio, pripadajući transkript i oznaku vremena, čime se lako ulazi u trag izrečenom. Transkript je pretraživ, čime olakšava pretraživanje arhiviranih datoteka i nakon proteka dužeg vremenskog perioda. Rječnici koje

Newton Dictate koristi sadržaje stotine tisuća riječi, a sam program prati kontekst izgovorenog i sposoban je sam se ispraviti. Uz to, sustav je razvijen s robusnom strategijom koja omogućava funkciju automatskog spremanja te nadilazi čimbenike koji mogu utjecati na točnost transkripcije, kao što su buka, različiti naglasci korisnika i manje govorne mane. Program ispisuje pravopisno točno, u duhu hrvatskog jezika, poznaje gramatiku i pravopis, a uz to u bazi riječi nema tipfelera.

Za diktiranje s visokom točnošću potrebno je u okviru sustava koristiti odgovarajući specijalizirani rječnik koji se razvija i obogaćuje u suradnji s korisnicima te sukladno njihovim potrebama. Do sada je za hrvatski jezik razvijen Opći (medijski) rječnik, Pravni rječnik, Rječnik za Parlament, Radiološki

rječnik i Opći medicinski rječnik kojemu je cilj obuhvatiti sve grane medicine. Uz to, mogućnost da korisnici sami dopunjavaju rječnike, kreiraju svoje skraćenice i druge opcije znatno pospješuje individualizaciju sustava, ali omogućava i veću točnost transkripcije. Personalizacija sustava ostvaruje se sinergijom krajnjih korisnika i edukatora u vidu individualnih edukacija.

Vratimo se primjeru studenta s motoričkim teškoćama. Naveli smo kako je uz razumnu prilagodbu i

podršku okoline uspješno svladao obrazovni program, ali je ostao zakinut za važnu profesionalnu kompetenciju – samostalno služenje računalom i programom za pisanje. Ne stekavši tu vještinu, zakinut je i za rad koji proistječe iz služenja računalom i pisanja. Kako student nedostatak te vještine kompenzira isključivo uz podršku okoline, vrijeme rada na računalu i kreiranje teksta koje iz toga proizlazi ovisi o dostupnosti podrške, a ne o trenutku potrebe i inspiracije.

Dostupnost tehnologije za pretvaranje govora u pisani tekst u visokom obrazovanju trebalo bi pozitivno utjecati na gotovo sve do sada spomenute dionike i procese.

4.1. Studenti s invaliditetom

Implementacijom tehnologije pretvaranja govora u pisani tekst najviše profitiraju studenti s motoričkim oštećenjima. Oni dobivaju asistivno pomagalo koje im omogućuje premostiti prepreke pri pisanju na računalu uzrokovane oštećenjem. Sukladno definiciji, asistivno pomagalo kompenzira invaliditet, odnosno anulira prepreke iz okoline uzrokovane oštećenjem te ih ne pretvara u invaliditet. Studenti s motoričkim poremećajima dobivaju sredstvo uz čiju pomoć mogu samostalno odrađivati

studentske obveze vezane uz pisanje i rad na računalu. Kroz mogućnost rada na računalu stječu bitne kompetencije za budući rad i zapošljavanje, a to je informatička pismenost. Ravnopravni su sa studentima bez invaliditeta u izvršavanju svojih obveza. Jednako tako tijekom pisanja dobivaju na privatnosti. Posljedično se osjećaju bolje i korisnije, što bi se trebalo pozitivno odraziti na njihovo psihofizičko stanje, na uspješnije svladavanje obrazovnih programa, kao i na kasnije zapošljavanje.

4.2. Nastavnici

Nastavnicima ovaj sustav omogućuje precizniju i ravnopravniju procjenu ishoda učenja i akademskih standarda kod studenata s motoričkim oštećenjima, jer uz pomoć tehnologije studenti imaju mogućnost pristupiti i pisanoj procjeni ishoda učenja (eseji, zadatci, izvješća, disertacije, dnevni, portfelji, radne bilježnice, pismeni ispiti znanja u digitalnom obliku). Također, ova tehnologija nastavnicima pruža nove metode univerzalnog dizajna učenja te potiče na kreativna rješenja prilikom prezentacije obrazovnog sadržaja. Na primjer, nastavnik može diktirati sadržaj predavanja kako bi studenti s oštećenjem sluha mogli pratiti predavanje čitajući ga u realnom vremenu.

4.3. Sustav visokog obrazovanja

Sustav visokog obrazovanja proširuje pristupačnost, podršku i prilagodbu na nova područja te doprinosi izjednačavanju mogućnosti za studente s invaliditetom. Ujedno, dostupnost nove visoke tehnologije na fakultetima može potaknuti dodatni razvoj, analizu i/ili produkciju novog znanstvenog sadržaja.

4.4. Poslodavac

Po završetku studija kao kandidat za tržište rada dolazi kompetentnija i samostalnija osoba s invaliditetom koja, uz pomoć navedene tehnologije, može obavljati radne zadatke pisanja na računalu ravnopravno s ostalim zaposlenicima. Poslodavci putem poticajnih mjera za zapošljavanje osoba s invaliditetom imaju mogućnost financiranja tehničke prilagodbe radnog mjesta za zaposlenu osobu s invaliditetom (u koju spada i tehnologija pretvaranja govora u pisani tekst). Kako se vrijeme učenja

i prilagodbe na asistivno pomagalo prethodno pomaknulo na razdoblje studiranja, to pozitivno

utječe na skraćanje vremena prilagodbe prilikom zapošljavanja kao i na optimalniju produktivnost zaposlenika – osobe s invaliditetom.

4.5. Društvo

Ulaganjem u razumnu prilagodbu svako društvo, pa tako i naše, trebalo bi postati društvo jednakih mogućnosti.

5. Idejni projekt implementacije tehnologije pretvaranja govora u pisani tekst na fakultete

Nove tehnologije se konstantno razvijaju. Tehnološke inovacije su najsnažniji generator organizacijskih promjena, mijenjaju društvo u cjelini te su glavni čimbenik promjena društvenih poredaka tijekom povijesti [5]. Osobama s invaliditetom treba omogućiti da i one to iskoriste!

Implementacija tehnologije pretvaranja govora u pisani tekst na fakultete pozitivno bi utjecala na sustav visokog obrazovanja. Prikazano je kako su na dobitku svi dionici sustava. Međutim, uvođenje takve tehnologije u sustav obrazovanja nije jeftino. Osim kupnje sustava, odgovarajućeg broja licenci i kvalitetnih mikrofona, potrebna su računala na mjestu pristupačnom za studente s invaliditetom te osobe koje će educirati nove korisnike kako koristiti program.

Cilj projekta je kroz EU fondove financirati kupnju i implementaciju cjelokupne opreme potrebne za pretvaranje govora u pisani tekst – računalo, *Windows OS*, *MS Office*, *Newton Dictate* i profesionalni uređaj za diktiranje te educirati edukatore za korištenje sustava. Ono što je zajedničko institucijama koje su implementirale sustav *Newton Dictate* jest

aktivno sudjelovanje u procesima koji su dio same implementacije. Ključno je na adekvatan način pripremiti krajnje korisnike na samu promjenu načina rada, što svakako uključuje detaljan i strateški pristup podijeljen u nekoliko segmenata, detaljno upoznavanje korisnika s ciljevima sustava te funkcijama koje on nudi u teoriji i posebno u praksi. Također, omogućuje bolji uvid u ključne promjene koje vode do ostvarenja zacrtanih ciljeva, a u koje ulazi i samo zadovoljstvo korisnika i isporučitelja. Uz neizostavnu korisničku podršku, specijalizaciju i personalizaciju, upravo ti segmenti čine sustav *Newton Dictate* jedinstvenim naspram sličnih sustava (npr. *Google Speech Recognition*).

Zamišljeno je da nositelji projekta budu fakulteti. Na taj način osigurava se održivost projekta i lakše obvezno praćenje uspješnosti projekta kroz praćenje uspješnosti studiranja studenata koji koriste tehnologiju pretvaranja govora u pisani tekst kao asistivno pomagalo u odnosu na studente s istim ili sličnim teškoćama koji nemaju ili nisu imali tu mogućnost. U tom slučaju veći dio praćenja prebacuje se na fakultet koji je za to najkompetentniji te ima relevantne podatke za usporedbu. Dodatno, licenca za sustav *Newton Dictate* daje se na ime korisnika (studenta) s obzirom na to da sustav strojnim učenjem uči od korisnika kako bi s vremenom bio sve točniji u transkribiranju. Ako je fakultet vlasnik licenci, licence ostaju i za sljedeće generacije studenata nakon što trenutni korisnik diplomira, ali uz obvezni reset licence kako bi se licenca prebacila na novog korisnika. Na jednom računalu može se aktivirati više licenci, što ekonomizira projekt, a student se prije početka korištenja sustava *Newton Dictate* mora ulogirati u svoj korisnički profil kako bi se eliminirali mogući problemi. Računalo sa sustavom za pretvaranje govora u pisani tekst može stajati u prostoriji koja je pristupačna za studente smanjene pokretljivosti, poput Ureda za studente s invaliditetom ili knjižnice. U tom slučaju fakultet bi kreirao raspored prema kojem studenti ravnopravno mogu koristiti asistivno pomagalo na jednom računalu, ovisno o potrebama.

Budući da najviše studenata s invaliditetom studira na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, ostvarena je početna komunikacija s njihovim Uredom za studente s invaliditetom te su dogovoreni početni koraci glede suradnje i poduzimanja daljnjih koraka k realizaciji projekta. Također, inicijativno smo se obratili i Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu kako bi projekt paralelno započeo i kod njih. Naime, premda je Filozofski fakultet ZG zanimljiv radi velikog broja studenata s invaliditetom, ERF

Osiguravanje usluge osobnog asistenta osobama s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta

Tekst: Ivana Smrečki

„Osobna asistencija (ili osobna pomoć) odnosi se na asistenciju (pomoć) osobi sa invaliditetom u onim aktivnostima koje bi osoba obavljala sama da nema senzoričkih, tjelesnih ili intelektualnih teškoća.“ (Ratzka, 1997.).

U Hrvatskoj usluga osobne asistencije započinje 2006. godine kao pilot-projekt koji je provodilo Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom. Ključni partner u provedbi bila je Zajednica saveza osoba sa invaliditetom (SOIH) zadužena za edukaciju potencijalnih korisnika, asistenata i voditelja projekata osobne asistencije u temeljnim udrugama. Danas je usluga osobne asistencije u nadležnosti Ministarstva za demografiju, mlade, obitelj i socijalnu politiku, a SOIH i dalje aktivno sudjeluje sve do danas.

Tada, kao i sada financiranje je isključivo projektno, što znači javljanje na natječaj, čekanje rezultata i nastavak provedbe svake 3 godine.

Ciljevi su bili:

- osiguravanje kvalitetnog zadovoljavanja osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta u svrhu neovisnog življenja
- utvrđivanje kriterija za odabir korisnika usluge osobne asistencije
- utvrđivanje kriterija za odabir osobnog asistenta

- analiza potreba osoba s natežom vrstom i stupnjem invaliditeta
- utvrđivanje broja tih osoba
- utvrđivanje visine potrebnih sredstava za uvođenje instituta osobnog asistenta u zakonsku regulativu
- stvaranje temelja za prijedlog zakonske regulative.

HUPT je od samih početaka uključen u osobnu asistenciju, štoviše sudjelovao je u svim procesima kako bi usluga osobne asistencije zaživjela. Ima 10 korisnika koji su osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta te ne bi mogli funkcionirati u svakodnevnom životu bez pomoći osobnog asistenta.

Netto plaća iznosi 2000 kn, i dok je fond sati bio 80 sati mjesečno, satnica je iznosila 25 kn. Nakon 13 godina uzastopnog pokušavanja, ovaj trogodišnji natječaj koji je počeo ove godine donio je neke promjene u smislu da fond sati više nije 80 sati, nego osobni asistenti rade na pola radnog vremena, čime je povećan broj sati, ali je vrijednost sata pala. Osobe koje imaju Barthelov indeks nula dobile su pravo na asistenta 8 sati (puno radno vrijeme ili 2 puta po 4 sata).

Novi trogodišnji program odvijat će se u periodu od 2019. do 2021. godine. Voditeljica programa je Ivana Smrečki. Ukupna vrijednost programa za 2019. godinu iznosi 569.887,00 kn.

Nakon promjena dobivanja OA na 8 sati prilažemo tekst korisnice.

Život uz podršku osobnog asistenta

Osoba sam s tetraplegijom, krećem se uz pomoć invalidskih kolica i druge osobe budući da invalidska kolica ne mogu sama pokretati. U svim svakodnevnim aktivnostima potrebna mi je podrška asistenta. Jedna sam od prvih 78 korisnika usluge osobne asistencije od 2007. godine, kada je započela provedba projekta ove usluge. U proteklih 12 godina navedena usluga mi je bila odobrena na

80 sati mjesečno, što je bilo nedovoljno s obzirom na potrebu 24-satne podrške. Najava mogućnosti da će se osobama s najtežim invaliditetom, dosadašnjim korisnicima s Barthelovim indeksom 0, odobriti ova usluga 8 sati u radnom danu, učinila me je neizmjerljivo sretnom upravo zbog promjene kojom će se osigurati ova podrška u znatno većem obimu. Bila je to nada za sve korisnike osobne asistencije koji godinama očekuju donošenje Zakona o asistenciji.

Međutim, u ovom momentu nisu dobili svi korisnici potrebitu satnicu, a zabrinjavajuće su i najave nadležnog ministarstva da će nacrt Zakona biti pripremljen tek do kraja 2019. godine, a to znači da i dalje ova usluga neće biti dostupna svima kojima je ona potrebna, odnosno onoliko sati koliko im je potrebna, a prema individualnim potrebama. Zaposlena sam i živim s teško bolesnom majkom kojoj je također potrebna pomoć u svakodnevnim aktivnostima. Kako bih mogla raditi i općenito funkcionirati, asistencija mi je potrebna u svim životnim aktivnostima, od osobne higijene, hranjenja, ...,

kupovine, odlaska liječniku, pratnje i asistencije na poslu, obavljanja kućanskih poslova, ... apsolutno svega što svaka osoba bez invaliditeta može nesmetano i samostalno obaviti. Asistent mi je potreban 24 sata dnevno, kao što sam već rekla, s tim da imam i uređaj *Servus* koji mi također kao tehnološko rješenje pomaže da mogu komunicirati telefonom, upravljati audio-video uređajima i dr., međutim bez pomoći fizičke osobe ne bih mogla funkcionirati, a niti živjeti. Povećanje satnice odobravanja usluge asistenta sa 80 sati mjesečno na 160, odnosno ovisno o broju radnih dana, s tim da se odobrava 8 sati po danu, pruža mi sigurnost da ću imati osobu koja mi je neophodna za svakodnevno funkcioniranje, koja je upoznata s mojim potrebama i da ću moći nesmetano obavljati radne zadatke. Osim osobnog asistenta kojega sam prije ovog odobrenja nadplaćivala sama, sada mi to smanjuje financijske troškove za 2000 kn, koji iznos mogu koristiti kako bih plaćala usluge druge osobe koja mi je potrebna. Naime, nitko se ne pita kako korisnici funkcioniraju dok su osobni asistenti na blagdanima, državnim praznicima, tijekom ljeta, a što je s ostalim satima kroz radni dan?! Sve je teže pronaći osobe koje žele biti asistenti, a kamoli kvalitetnu osobu koja će doista biti produžena ruka i koja će htjeti raditi za 25 kn/h. Smatram da i država i svi oni koji su ključni čimbenici mogu i moraju utjecati da se satnica poveća, da edukacija bude što kvalitetnija i bolja, a korisnici bolje upoznati sa svojim obvezama, odgovornostima i mogućnostima korištenja ove usluge.

Da nemam osobnog asistenta, ja bih danas vjerojatno bila smještena u instituciju.

O! Asistent

Tekst: Janko Ehrlich-Zdvořák

Od 28. ožujka ove godine Spinalne ozljede Zagreb provode novi, prošireni projekt osobne asistencije za sedamnaestoro korisnika, što je povećanje od jedanaest novih osoba uključenih u ovaj vrijedan projekt koji Europski socijalni fond financira s 2.477.509,40 kuna.

Prethodni projekt OA² također je financirao ESF i trajao je od 2017. do samog početka novog, tako da dosadašnji korisnici nisu osjetili nikakvo razdoblje nesigurnosti, za što svakako zahvaljujemo svima koji su bili uključeni u planiranje novog razdoblja projektnog financiranja.

Hrvatski projekt osobne asistencije koji financira izravno MDOMSP počeo je početkom ove godine i traje iduće tri, a ESF-ov projekt je ugovoren do 27. rujna 2021.

S ovih sedamnaestoro korisnika te osamnaest korisnika uključenih u hrvatski projekt osobne asistencije, vjerujemo da SOZ i njegov partner, nacionalni savez osoba sa spinalnom ozljedom – Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara, zajedno sa svim drugim udrugama koje pružaju ovakvu vrstu usluge, uvelike pridonose uključenosti osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta u društvo, pružaju im mogućnost za školovanje, rad i pomoć u svakodnevnom životu.

Spin Asistent++

Cilj projekta *Spin Asistent++* je pružanje usluge osobne asistencije za 20 tetraplegičara s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta u 10 županija širom Hrvatske te zapošljavanje 20 osobnih asistenata na pola radnog vremena.

Projekt *Spin Asistent++* svojevrsan je nastavak projekta *Spin Asistent+*, a glavna razlika je povećanje broja korisnika, a time i zaposlenih osobnih asistenata, čiji se broj popeo na 20. Riječ je o asistiranju pri najjednostavnijim i uobičajenim aktivnostima poput umivanja, kupanja, odlijevanja, hranjenja, obavljanja fizioloških potreba, ali i za niz aktivnosti svakodnevnog života kao što su odlazak u kupovinu, na tržnicu, kod liječnika, druženje s prijateljima, u šetnju. Tijekom projekta HUPT će organizirati 3 partnerska sastanka i edukacije za korisnike osobne asistencije.

Spin Asistent++ naziv je projekta kojim se iz sredstava Europskog socijalnog fonda (ESF) financira osobna asistencija za 20 korisnika članova HUPT-a.

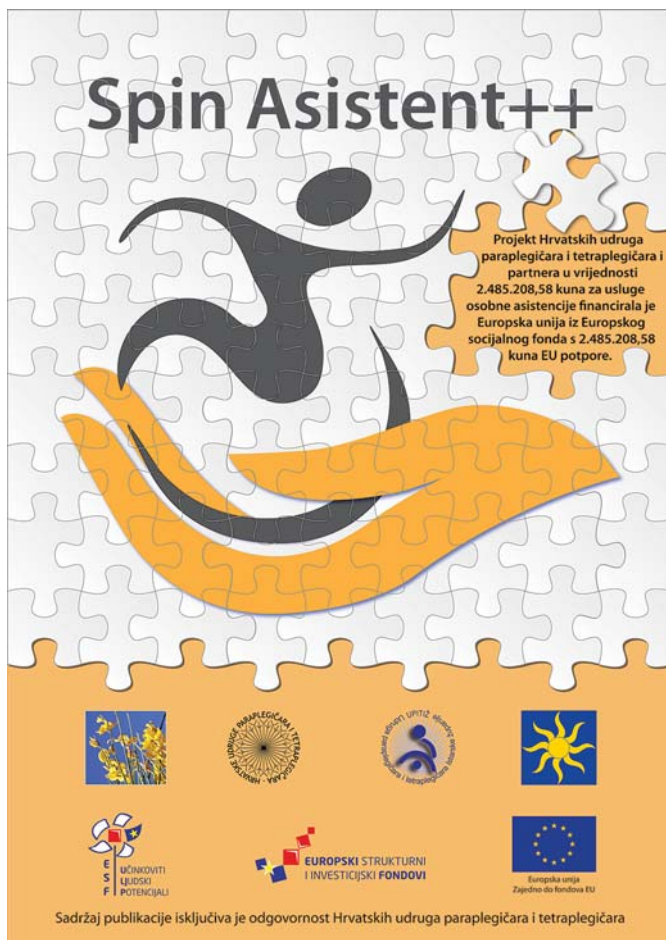
Radi se o osobama s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta koje ne mogu samostalno udovoljavati osnovnim životnim potrebama i za to trebaju asistenciju. Pružanjem usluge osobne asistencije

Ukupna vrijednost projekta: 2.485.208,58 kuna

Razdoblje provedbe projekta: 3. 12. 2018. - 3. 2. 2021.

Voditeljica projekta: Ana Pašalić, ana.pasalic@hupt.hr

Koordinatorica osobnih asistenata: Branka Bučević, branka.bucevic@hupt.hr

Ličko-senjska (Senj, Korenica), Zadarska (Zadar), Splitsko-dalmatinska (Split) i Dubrovačko-neretvanska (Kobiljača).

omogućuje se potpora neovisnijem življenju OSI i stvaraju se uvjeti za njihovu veću uključenost, izbor i slobodu odlučivanja o korištenju vremena, čime se doprinosi povećanju kvalitete i uvjeta života OSI i aktivnije sudjelovanje u zajednici.

Pozitivne učinke osobna asistencija ima i na obitelj OSI. Zbog obveze pomaganja svom članu obitelji „stalni pomagači“ teško mogu prihvatiti određeni posao i imati slobodu odlučivanja o svojem vremenu. Osobna asistencija daje svima priliku za uključnje: OSI omogućava osnovnu podršku da bi se mogle uključiti u zajednicu, obitelj rasterećuje i daje im slobodno vrijeme za zaposlenje ili druge aktivnosti, a nezaposlenim osobama omogućuje zapošljavanje i uključnje u svijet rada.

Županije obuhvaćene ovim projektom su: Međimurska (Štrigova), Varaždinska (Sveti Đurđ, Turčin), Grad Zagreb, Istarska (Pula, Poreč, Motovun),

UPiT Osijek

Tekst: Danijel Balažić

Europski socijalni fond
Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.
Podrška socijalnom uključivanju i zapošljavanju marginaliziranih skupina OP.02.1.1.06.

Nositelj projekta
Udruga paraplegičara i tetraplegičara Osječko-baranjske županije
Vijenc Ivana Meštrovića 26c
31 000 OSIJEK
0981 894315
upit@upit-os.hr
www.upit-os.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

Posredničko tijelo razine 1 Posredničko tijelo razine 2

Nova prilika
Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

INFORMACIJE
upit@upit-os.hr
098 1894 315

Udruga paraplegičara i tetraplegičara Osječko-baranjske županije provodi projekt *Nova prilika* s ciljem povećanja konkurentnosti na tržištu rada marginaliziranih, teško zapošljivih skupina građana kroz osposobljavanje za zanimanja u ugostiteljstvu i trening osobnog razvoja.

Za projekt se mogu kandidirati nezaposlene osobe mlađe od 29 godina koje posao traže duže od 6 mjeseci i nezaposlene osobe starije od 29 godina koje posao traže duže od 12 mjeseci. Navedeni

status se dokazuje potvrdom Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ili pismenom izjavom osobe koja se želi uključiti u projekt.

Predviđeno je i uključivanje osoba s tjelesnim invaliditetom u projekt, a jedan ciklus će posebno obuhvatiti samo gluhe i nagluhe osobe.

Osposobljavanje za zanimanja u ugostiteljstvu izabrano je zato što su ta zanimanja deficitarna na tržištu rada i što je činjenica da osobe s ovim zanimanjima ulaze u kategoriju onih koji najkraće traže posao.

Potencijalni korisnici projekta imat će mogućnost odabrati jedan od dvaju programa osposobljavanja:

1. Nastavni program osposobljavanja za priprematelja/icu bureka i pizze
2. Nastavni program osposobljavanja za priprematelja/icu jednostavnih jela i slastica

Programi se održavaju u Ugostiteljsko-turističkoj školi u Osijeku, a izvode ih vrhunski stručnjaci u ovom području.

Polaznici osposobljavanja koji uspješno polože završni ispit dobit će uvjerenje koje se upisuje u radnu knjižicu. Podsjećamo kako su diplome i uvjerenja ove obrazovne ustanove na tržištu rada među najcjenjenijima u Republici Hrvatskoj.

OPĆI PODACI O PROGRAMIMA

PRIPREMATELJICA BUREKA I PIZZE

Uvjeti upisa:
Program osposobljavanja za priprematelja/icu bureka i pizze mogu upisati osobe koje imaju minimalno završenu osnovnu školu 118 godina života te liječničku potvrdu medicinske rada o zdravstvenoj sposobnosti.

KOMPETENCIE KOJE POLAZNIK STIJEČE ZAVRŠETKOM PROGRAMA

- Preuzeti i ekshibirati namarnice
- Pripremiti osnovne skrivine za pripremu bureka i pizze
- Odabrati i koristiti pribor za pripremu bureka i pizze
- Pripremiti tijesto i nadjev za burek i pizzu
- Izvesti ispitni pizzu i burek prema normalivima uz korištenje recepata
- Postižiti burek i pizzu
- Čuvati namarnice na odgovarajući način
- Primijeniti mjere zaštite na radu, zaštite od požara, prvu pomoć i pomoć te koristiti zaštitna sredstva i opremu.

TRAJANJE PROGRAMA I NAČIN IZVOĐENJA

Program osposobljavanja u trajanju od 140 sati realizirat će se redovitim nastavom. Teorijski dio programa traje 42 nastavna sata, a praktični dio osposobljavanja 98 sati.

ZAVRŠNA PROVJERA STEČENIH ZNANJA I VJEŠTINA

Završna provjera programa osposobljavanja za priprematelja/icu bureka i pizze obuhvaća praktičnu i teorijsku provjeru stručnih sadržaja prema planiranim ishodima učenja, potrebna su pravilno obavljanje poslova te praktičnu provjeru.

Pismenom ispitom provjerava se teorijsko znanje, a praktična znanja provjeriti će se kroz radni zadatak koji određuje ispitno povjerenstvo.

Praktična provjera obuhvaća:

- Pripremiti tijesto za burek
- Pripremiti nadjev za burek od sira i mesa
- Pripremiti nadjev za pizzu šunka sir
- Demonstrirati postupak pečenja pizze i bureka
- Demonstrirati serviranje pizze i bureka
- Primijeniti sredstva za zaštitu na radu

O završnoj provjeri vodi se zapisnik i provodi se tročlano povjerenstvo. Nakon što je polaznik zadovoljno na završnoj provjeri, izdaje mu se uvjerenje o osposobljavanju za priprematelja/icu bureka i pizze.

PRIPREMATELJICA JEDNOSTAVNIH JELA I SLASTICA

Uvjeti upisa
Program osposobljavanja za priprematelja/icu jednostavnih jela i slastica mogu upisati osobe koje imaju minimalno završenu osnovnu školu i 15 godina života te liječničku potvrdu medicinske rada o zdravstvenoj sposobnosti.

KOMPETENCIE KOJE POLAZNIK STIJEČE ZAVRŠETKOM PROGRAMA

- Razlikovati vrste ugostiteljskih objekata i njihove ponude;
- Primijeniti pravila poslovne komunikacije, planiranja i organizacije rada;
- Razlikovati i koristiti vrste alata, strojeva, uređaja i opreme za pripremu jednostavnih jela i slastica;
- Razlikovati i odabrati namarnice za pripremanje jednostavnih jela i slastica;
- Pripremiti i izgotoviti jednostavna predjela, juhe, priloge, jela od mesa, salate, tjestina, kreme i nadjeve za slastice;
- Prepoznati izvorne zagađenja, načine širenja bolesti i provesti mjere njihovog sprečavanja te pravilnog obradivanja otpadnih tvrti;
- Primijeniti mjere i postupke rada na siguran način, te pravila održavanja osobne higijene, higijene uređaja i radnog prostora.

TRAJANJE PROGRAMA I NAČIN IZVOĐENJA

Program osposobljavanja u trajanju od 152 sata realizirat će se redovitim nastavom. Teorijski dio programa u trajanju od 50 sati ispod se u učionici, a 102 sata vježbi i praktični dio u trajanju od 100 sati izvodi se u školskom praktikum.

ZAVRŠNA PROVJERA STEČENIH ZNANJA I VJEŠTINA

Završna provjera znanja provodi se pred tročlanim ispitnim povjerenstvom. Provjera znanja sastoji se od pismene ili usmene provjere stručnih sadržaja prema planiranim ishodima učenja iz cjelina:

- poslovanje ugostiteljskih objekata,
- poznavanje namarnica,
- priprema jednostavnih jela i slastica,
- osnove higijene i ekologije,
- zaštita na radu.

Praktična provjera znanja obuhvaća najmanje tri radna postupka u pripremanju jela i slastica:

- provoditi čišćenje i dezinfekciju radnih površina i podova;
- provoditi pranje, sušenje i sterilizaciju pribora za kuhanje i posluživanje;
- pripremiti namarnice za pripremanje:
- prkizati kuhanje, sečenje, pripremu i pečenje namarnica;
- pripremiti goveđu kobasiju, trena, ragu i juhu;
- opremiti krumpir - pečena, dimljena, restani, kuhani, pire, pomfrit;
- opremiti ribu - pirjana, s povrćem;
- opremiti pilav od jestanice;
- opremiti meso - pečeno, dimljeno, pečeno, pirjano, roštilj;
- opremiti ožano i liskovito tjesto;
- opremiti lisnato i pikno tjesto;
- opremiti knasno tjesto;
- opremiti palačinke, nabujak, pudinge;
- opremiti smet i masni kup.

Polaznika koji uspješno polože zaključnu provjeru znanja izdaje se uvjerenje o sposobnosti za priprematelja/icu jednostavnih jela i slastica.

TRJENINZI OSOBNOG RAZVOJA

Treninzi će biti realizirani kroz 8 tematskih radionica, podijeljenih u dva modula osmišljena tako da kroz zanimljive i aktivne načine učenja polaznicima omoguće osobni razvoj kroz kvalitetan rad na sebi i razvijanje svojih socijalnih vještina s ciljem povećanja kvalitete interakcije i kvalitete poslovnog odnosa korisnika.

1. MODUL

1. DAN Radionica I. Samoorganizacija - zašto i kako kvalitetno organizirati svoje vrijeme.
Radionica II. Izrada osobnog plana - kvalitetna organizacija svojih aktivnosti.

2. DAN Radionica III. Komunikacija - pozitivna komunikacija kao prozor u svijet.
Radionica IV. Aserktivnost - neagresivno zauzimanje za sebe.

2. MODUL

1. DAN Radionica I. Samopoznavanje - vještina koju treba razvijati.
Radionica II. Samo-poboljšanje - način života i svijest o sebi i drugima.

2. DAN Radionica III. Timski rad - kako kvalitetno funkcionirati u radu s drugima.
Radionica IV. Suradnja - koje vještine su potrebne za kvalitetnu suradnju.

KOMPETENCIE KOJE POLAZNIK STIJEČE ZAVRŠETKOM PROGRAMA

- kvalitetno organizirati svoje vrijeme
- izraditi svoj osobni plan - kvalitetno organizirati svoje aktivnosti
- osvijestiti kako kvalitetno komunicirati
- neagresivno se zauzimati za sebe
- naučiti kako razvijati samopoznavanje
- naučiti kako razvijati samopoboljšanje i poštovanje
- razviti vještinu funkcioniranja sa suradnicima u timu
- razviti vještinu kvalitetne suradnje u timskom radu

Svaka radionica se sastoji od teorijskog i praktičnog dijela na kojemu sudionici primjenjuju dobivene informacije i uvježbavaju metode osobnog razvoja koje će koristiti tijekom svog svakodnevnog funkcioniranja.

ESCIF kongres 2019. u Göteborgu

Tekst: Janko Ehrlich-Zdvořák

U organizaciji Švedske udruge za polio i nesreće (RTP) i Göteborgskog centra kompetencija za spinalno ozlijeđene osobe u Göteborgu je održan ovogodišnji kongres Europske federacije spinalno ozlijeđenih, po prvi put u sjevernoj Europi. Glavna tema bila je *Osnaživanje – znanje je snaga*.

Lisa Harvey s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Sydneyu održala zapaženo predavanje o strukturi

medicinskih istraživanja i sve većoj ulozi konzumenata usluga (pacijenata) u njima. Posebno je ukazala na činjenicu kako vlada sve veća zabrinutost zbog prekobrojnih istraživanja do kojih dolazi zbog posve pogrešnih početnih premisa, a potom i do friziranja ili čak manipulacija rezultatima. Upravo zato je važna uloga konzumenata i udruga kako bi se postavili bolji etički temelji i kako bi se financijska sredstva trošila racionalnije.

John Chernesky s Instituta Rick Hansen u Vancouveru voditelj je tamošnjeg Odjela za djelovanje konzumenata te potpredsjednik North American Spinal Cord Injury Consortium (NASCI). I on je u svojem predavanju izložio na koji način se do sada, ali i ubuduće računa na pacijente i njihove obitelji i bližnje kad su u pitanju medicinski i rehabilitacijski postupci. Slušajući predavanje, nismo mogli ne zaključiti kako smo mi u Hrvatskoj u mnogo čemu na tragu najboljih praksi, samo kod nas obično zapinje na implementaciji dogovorenog. Žalosan.

Održano je i više prezentacija, uglavnom o podizanju javne svijesti o osobama sa spinalnom ozljedom. Tako smo vidjeli što rade Göteborg Independent

Living, Dwarslaesie Organisatie Nederland te RYK, Danska udruga paraplegičara.

Claes Hultling, liječnik, profesor i osnivač fondacije *Spinalis* održao je predavanje o novom pristupu staroj metodi pražnjenja crijeva. Radi se o klizmi, koju je u ovom slučaju usavršio proizvođač *Well-spect* do te mjere da bi ju (gotovo) svatko sa spi-

nalnom ozljedom mogao sam primijeniti. Koliko se da vidjeti, izgleda zanimljivo. Probali nismo. Posljednjeg dana održane su radionice i prezentacije projekata kojima je cilj širenje znanja i/ili razmjena iskustva samih osoba sa spinalnom ozljedom pa je Lisa Harvey predstavila projekte *elearnsci*.

org, *scimooc.org* i *physiotherapyexercises.com*. John Chernesky je prezentirao *scireproject.com*, Johannes Kinast *paraplegie.ch* te Erika Nilsson i Nora Sandholdt *sciparenting.com*.

Anna-Carin Lagerström iz *Spinalisa* prezentirala je publikacije o zdravom životu i prehrani za osobe sa spinalnom ozljedom. Upravo nam se knjižica o prehrani učinila posebno prikladnom pa ćete ju uskoro moći prevedenu držati u svojim rukama i provjeriti je li i za vas tako korisna kako tvrde da jest.

I na koncu, idući kongres će se održati od 6. do 8. svibnja 2020. u Nottwilu u Švicarskoj.

Izdvojeno – pristupačnost po Göteborgu...

Kad se naše vlasti, bilo na državnoj ili lokalnoj razini, hvale sa svim i svačime što je učinjeno za poboljšanje pristupačnosti, ali i kad se nađu u poziciji kad se nenamjerno ili namjerno nađu u poziciji da huškaju razne vrste invaliditeta jedne na druge – sve kako bi do izbezumljenosti zakomplirali usvajanje standarda ili donošenja propisa i odluka, u to vrijeme – nećete vjerovati – Svijet ide dalje, a Zemlja se i dalje okreće.

Pristupačnost drugog po veličini švedskog grada je gotovo pa uzorna, prijelazi služe svim osobama s invaliditetom te i drugima s otežanim kretanjem. Tramvajske pruge mogu predstavljati problem, ali kako je kolosijek vrlo širok, a i kolnik je uistinu dobro održavan, i to se da podnijeti. Tramvajske

postaje su, jasno, pristupačne, a gradski taksi ima pristupačnih vozila.

Posebno interesantni su prijelazi koji su izvedeni tako da pješaci (i ostali) prelaze s jedne strane na drugu u istom nivou, dok takvo uzdignuće na kolniku ujedno služi kao *ležeći policajac*. Slična križanja smo vidjeli i u Pragu. Ne treba ni spominjati kako

takav prijelaz efikasno služeći svrsi, ujedno i ne čini vožnju nezgodnom – za razliku od prilično čudovišnih rješenja koja se daju naći po našim ulicama. Zašto se već jednom ne ustanovi ozbiljna komisija koja će obići takve ili slične primjere dobre prakse i implementirati ih u hrvatske pravilnike? Zašto vječno izmišljamo toplu vodu?

Rasti ili propasti

Tekst: Roman Baštijan

HUPT je u posljednjih 20 godina iz male zagovaračke udruge, čije se djelovanje baziralo na ulaganju u podršku osobama koje dožive ozljedu kralježnične moždine s posljedicama paraplegije ili tetraplegije za uključanje u svakodnevni život te za unaprjeđivanje sveobuhvatne rehabilitacije, izrastao u respektabilnu grupu organizacija koje svojim članovima i ostalim zainteresiranim pružaju veći broj usluga. Rast samog broja članova, širenje geografske pokrivenosti i transformacija iz udruge u savez udruga doveli su do djelomične profesionalizacije pojedinih aktivnosti koje se više ne oslanjaju na volontersko ulaganje vremena i znanja, nego ih odrađuju zaposlenici i honorarni suradnici. Unatoč zadržavanju djelomično neformalne strukture odlučivanja i sudjelovanja u radu pod motom „Ništa o nama bez nas“, zaposlenici i honorarni suradnici udruge ipak tvore kostur u administrativnom vođenju projekata. Oni su ti koji brinu o pokazateljima u projektu, budžetima, ugovorima, prijavama i

odjavama te ostalim preuzetim obvezama kojih, vjerujte, ima mnogo. Naravno, osim voditelja projekata, koordinatora i vozača, zaposlenici su i osobni asistenti. HUPT trenutno ima više od 40 zaposlenika, od čega 35 osobnih asistenata, a kada dodamo i zaposlenike 6 lokalnih udruga, ta brojka raste i preko 100. Uz njih, tu su i studenti koji rade preko Student servisa, honorarci preko ugovora o djelu i ugovora o autorskim djelima te volonteri koji daju poseban doprinos funkcioniranju te interaktivne mreže specifičnih odnosa unutar organizacije/organizacija.

Nekome je 100 zaposlenika malo, nekome puno. Neovisno o subjektivnoj percepciji te brojke, nju čine zaposlenici s imenom i prezimenom, sa svim pravima i svim obvezama. Krenuvši od Ustava Republike Hrvatske koji definira pravo na rad i njegove osnovne karakteristike, temeljni zakon koji regulira odnos radnika i poslodavca je Zakon o radu, a HUPT i lokalne udruge su u ovom slučaju u

poziciji poslodavca više od stotinu puta. Ta pozicija poslodavca u očima zakona je važnija i od pet stotina članova, i od dvadesetak aktivnih ugovora s donatorima i od nemjerljivih olakšanja koje osjećaju svi korisnici poput korisnika osobne asistencije. Opet možemo imati subjektivno mišljenje o tome je li bitniji radnik ili korisnik, mogu li poneki ustupci donijeti značajne prednosti korisnicima ili im olakšati korištenje usluge, ali potencijalne sankcije za kršenje tog izrazito reguliranog odnosa poslodavac – radnik nažalost nam ne dopuštaju luksuz da uopće o tome možemo kalkulirati, jer postupanje suprotno zakonu ili potencijalno neopravdan otkaz ugovora o radu ugrožavaju sve zaposlenike. Možda se posljedice takvih situacija ne mogu primijetiti u kratkom roku, ali dugoročno mogu dovesti do negativne percepcije udruge kao poslodavca, pravnih statusa koji uopće ne dozvoljavaju prijavu na natječaje, neprihvatljivih troškova ili do bankrota. U ovom članku nećete vidjeti popis prava i obveza zaposlenika i korisnika. Njih znaju i prenijet će ih vam stručni voditelji projekata, zaposlenici i suradnici koji su zaduženi za kontrolu provedbe ugovora o radu, ali i ostale administrativne obveze

koje proizlaze iz ugovora s donatorima. HUPT ne možemo uspoređivati s Faustom, jer potonji je imao izbor hoće li ili neće pristati na dogovor s vragom, a HUPT je prisiljen pružiti podršku dokle god ona nije institucionalizirana do zadovoljavajuće razine svim članovima i ne-članovima s para/tetraplegijom. Do tada HUPT će i zapošljavati i na sebe uzimati cjelokupni rizik od posljedica radnog prava, a na nama je da taj proces učinimo što lakšim.

Wings for Life World Run Zadar

Izvor fotografija: Red Bull Content Pool

Naravno da nismo propustili ni ovogodišnji *Wings for Life* – globalnu utrku koja se šestu godinu zaredom održava u Zadru, a ovaj put svoj doprinos dalo je rekordnih 9000 prijavljenih trkača od kojih je šezdesetak bilo u kolicima. Profesionalni trkači s *full* opremom koji razrađuju završne izračune brzine presretačkog vozila i tempa trčanja, rekreativci i nereaktivci, poslovni timovi, pojedinci kojima trčanje nije baš najdraža aktivnost (ali ovaj put žele trčati za nekoga), promatrači navijači koji duž cijele staze veselo vrište i pozdravljaju sve trkače, volonteri na okrijepnim stanicama – svo to mnoštvo različitih ljudi zajedno je u ostvarenju istoga cilja, a to je *pronalazak lijeka za ozljede leđne moždine*. Važan dio *Wings for Life-a* je svakako i skretanje pozornosti i osvještavanje ljudi o problemima svakodnevne osoba s ozljedom kralježnične moždine te upoznavanje s uzrocima nastanka ozljeda, što se medijski intenzivira nekoliko dana uoči utrke.

Nakon uvodnih performansa u organizaciji *Red Bull-a*, a doslovno nekoliko minuta prije početka utrke kiša je ipak odlučila prestati ljevati protivno svim vremenskim prognozama, tako da su se i oni neodlučni skriveni ispod šatora dogurali do startnih pozicija. I onda tek kreće prava euforija i zabava... rijeka ljudi kojoj se ne nazire kraj i koja te gura naprijed i ne da ti da staneš i odustaneš, doslovno i figurativno; neprestana izmjena osjećaja da

misliš da više ne možeš, ali onda shvatiš da ipak možeš, pa usput sretnoš prijatelje/kolege/davno viđene poznanike i odmjeravate si snage, onda se odjednom nakon nekoliko kilometara s tobom na stazi nađu profi fotografi na skuterima i znaš da tek sad ne smiješ stati s jezikom do poda, nego samo nastaviti do trenutka prolaska presretačkog vozila. Genijalnost i ljepota cjelokupnog koncepta utrke ne ogleda se samo u doista savršenoj organizaciji događaja, čak ni u humanitarnom karakteru utrke zbog kojeg su neki više, neki manje zaraženi emocijama zajedništva zbog kojih i doguraju/dotrče dalje nego što su mislili, već zato što *Wings for Life* predstavlja *jedinu utrku* u kojoj zajedno sudjeluju osobe osobe s invaliditetom i osobe bez invaliditeta bez inače prisutnih posebnih procedura u realitetu osoba s invaliditetom, u istim uvjetima, po istim uzbrdicama i nizbrdicama, s istom hordom navijača. Rezultati se naravno moraju razdvojiti, no to samo znači da imamo dvije kategorije aposlutnih pobjednika koji su dogurali/dotrčali s najviše prijeđenih kilometara. Ove godine najdalje su dogurali **Marijana Blažanović** s prijeđenih **13,7 km** i **Aljoša Ažman** koji je premašio polumaratonsku udaljenost s prijeđenih **23,41 km** i kojima od srca čestitamo. Vjerojatno kao i oni, i mi jedva čekamo Zadar i idući *Wings*...

Foto by Predrag Vucković

Foto by Tomislav Moze

Foto by Tomislav Moze

Foto by Predrag Vucković

Foto by Tomislav Moze

Foto by Predrag Vucković

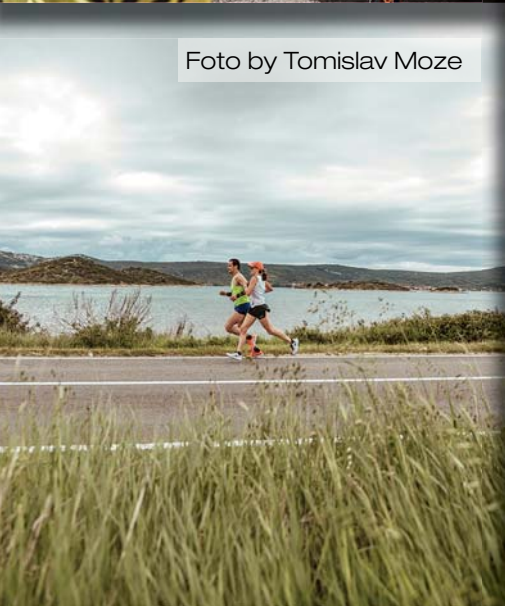

Foto by Tomislav Moze

Foto by Marijan Radović

Foto by Tomislav Moze

Foto by Predrag Vucković

Foto by Tomislav Moze

Foto by Tomislav Moze

Foto by Predrag Vucković

Foto by Marijan Radović

Foto by Tomislav Moze

Foto by Marijan Radović

Razgovor s direktoricom zaklade *Wings for Life* Anitom Gerhardter

Preuzeto s: www.wingsforlifeworldrun.com

Sve što trebaš znati o Zakladi *Wings for Life* i globalnom trkačkom pokretu.

Anita, zašto je pronalazak lijeka za ozljede leđne moždine vama osobno od tolike važnosti?

AG: Pronalazak lijeka za mene je iznimno važan jer osobno poznajem velik broj ljudi koji su pretrpjeli teške ozljede leđne moždine. Divim se njihovoj mentalnoj i tjelesnoj snazi promatrajući ih kako se nose sa svakodnevnim preprekama, poteškoćama i nedostacima s kojima se suočavaju. Bilo bi zaista divno da im se vrate tjelesne funkcije i da mogu primjerice samostalno disati i pomicati prste. To bi im itekako doprinijelo kvaliteti života.

Koje vrste istraživanja zaklada podupire?

AG: Cilj je zaklade *Wings for Life* pronaći način da se poprave biološke funkcije. Podupiremo svako istraživanje kojemu je to cilj, neovisno o tome u kojoj je fazi samo istraživanje. Jednako su nam važna temeljna istraživanja i klinička ispitivanja, a raspon je iznimno širok

– od molekularne farmakologije i matičnih stanica pa sve do neuroprotekcije i neuroregeneracije. Ključno nam je da temeljne postavke imaju potencijal povećati kvalitetu života pacijenata.

Na temelju čega se donosi odluka hoće li neki projekt dobiti financijsku potporu?

AG: Odluka se donosi na temelju iznimno velikog broja kriterija. Najvažnije je od svega da nas istraživanje dovede korak bliže pronalasku lijeka. Kako bismo osigurali da financijsku potporu dobiju zaista najperspektivniji projekti, postupak odabira vrlo je složen. Detaljne informacije možete pronaći na internetskim stranicama zaklade (<https://www.wingsforlife.com/en/latest/grant-application-479/>).

Na koji se način pacijenti mogu uključiti u neki program?

AG: Klinička se ispitivanja ne provode u zakladi *Wings for Life* već se provode u bolnicama i kliničkim centrima u kojima se vrši odabir

pacijenata. Važno je imati na umu da se svako kliničko ispitivanje bavi vrlo specifičnim područjem pa zbog toga svako od njih ima vrlo specifične uvjete za uključanje u program, a jednako tako i za izuzimanje pacijenata iz programa. Odluku o tome može li pacijent sudjelovati u kliničkom ispitivanju donosi istraživački centar koji to ispitivanje provodi, a pacijentima također preporučujemo da se o eventualnom uključivanju u program prije svega savjetuju sa svojim liječnikom. To je odluka s kojom se treba vrlo ozbiljno pozabaviti.

Što za zakladu znači utrka *Wings for Life World Run*?

AG: Nema riječi kojima se može opisati doprinos utrke *Wings for Life World Run* našem cilju. To je najveći humanitarni događaj kroz koji se prikupljaju sredstva za rad zaklade i zahvaljujući tim sredstvima mnogo brže se ostvaruje napredak u istraživanjima. Istraživanja leđne moždine u najvećoj mjeri mogu zahvaliti svoj napredak pojedincima koji u njih ulažu, a utrka *Wings for Life World Run* omogućuje nam da prikupimo sredstva koja su nam itekako potrebna. Osim toga, zahvaljujući utrci čitav je svijet upoznat s našim ciljem. Ozljede leđne moždine velik su problem i mogu se dogoditi svakome.

Koliko je novca dosad prikupljeno zahvaljujući utrci *Wings for Life World Run*?

AG: Zahvaljujući nesebičnoj podršci svih sudionika, donatora i sponzora utrke *Wings for Life World Run* dosad smo prikupili nevjerojatnih 23,6 milijuna eura.

Koliki su administrativni troškovi utrke *Wings for Life World Run*?

AG: S obzirom na to da sve administrativne troškove pokriva *Red Bull*, cjelokupan iznos donacija ide u istraživanja.

Koliki je postotak donacija prikupljen na utrci *Wings for Life World Run* u odnosu na druge donacije koje dobiva zaklada *Wings for Life*?

AG: Utrka *Wings for Life World Run* najveći je humanitarni događaj kroz koji se prikupljaju sredstva za rad zaklade i glavni je izvor njenih prihoda. Zahvaljujući prikupljenim sredstvima imamo mogućnost financirati klinička ispitivanja čiji su troškovi zaista golemi.

Na koji se način ljudi mogu nastaviti zauzimati za glavni cilj zaklade i pomagati u njenom radu i nakon utrke *Wings for Life World Run* u svibnju 2019.?

AG: Mnogo je načina za pružanje potpore radu zaklade tijekom čitave godine. Možete, primjerice, sami organizirati prikupljanje sredstava. Kad slavite rođendan, od uzvanika možete tražiti da doniraju novac zakladi umjesto da vam kupe rođendanski poklon. Možete organizirati tečajeve, prodavati kolače ili održati aukciju i prikupljeni novac donirati zakladi. Također možete i samo širiti informacije o cilju za koji se zalažemo. Doista cijenimo svaki oblik podrške!

Jasno je da svake godine pratite utrku *Wings for Life World Run* iz kontrolnog centra, no kad biste i sami sudjelovali, koju biste lokaciju odabrali?

AG: Zahvaljujući aplikaciji *Wings for Life World Run*, sudionici imaju bezbroj mogućnosti pa je zaista teško odlučiti! Maroko, Helsinki i Sydney samo su neke od mogućnosti. Nedavno sam, međutim, bila na konferenciji za medije u Turskoj gdje su me organizatori i njihovi partneri doista oduševili pa bih ove godine odabrala Tursku.

Pridruži se Aniti Gerhardtter i zakladi *Wings for Life* u globalnoj kampanji za pronalazak lijeka za ozljede leđne moždine. Za prijave, donacije i više informacija posjeti stranicu: www.wingsforlifeworldrun.com ili doniraj već danas (<https://donate.wingsforlifeworldrun.com/int/en#/value>).

Nova stara plaža u Korčuli

Tekst: Anđela Novak

Usklopu kompleksa *Port 9* u Korčuli u ovoj sezoni uređene su plaže i cijeli okoliš.

To daje potpuno nov izgled cijelom kompleksu, ali i nudi nove sadržaje, barem tijekom ljetne sezone. Novi sadržaji odnose se na uređenje plaže, ugostiteljskih objekata...

Domaći stanovnici koriste u izvansezonskom razdoblju ovu šetnicu rado, kao mjesto za dnevne šetnje, izlaske s kućnim ljubimcima, a nov izgled šetnice, nov popločani dio, uređena obala učinit će

te šetnje još ljepšim i ugodnijim.

Dugo je ovaj zaljev s plažama i malim lukama za brodice mještana bio zapušten i čak nepristupačan za šetnju osobama u invalidskim kolicima i majkama s djecom u kolicima.

Sjećam se tog vremena i znam da smo mama i ja fotografirale koliko je besmislena bila ta rampa koja nam je godinama priječila prolaz, čak smo to i objavile na jednom portalu, a onda kad sam već odrasla uspjeli smo namoliti da se ta grdosija, koja nikome nije služila, makne i otvori prolaz.

Sad smo, evo, dočekali i da se cijela šetnica i plaže urede.

Plaža *Port 9* je vrlo lijepo uređena i na mene osobno ostavlja dojam kao da sam negdje drugdje, a ne u Korčuli, s obzirom na to da ih nema baš puno tako uređenih.

Ima lijepu šetnicu, kafić i lokacije namijenjene za fotografiranje. Posjećuju je uglavnom gosti *Port 9 Resorta*, ali i ostali posjetitelji i lokalno stanovništvo. Zbog toga što je najveća investicija u posljednje vrijeme, postala je zanimljiva i medijima. To će sigurno pomoći promociji plaže, ali i samog grada Korčule. Uglavnom je prilagođena za kretanje kolicima; jedino što smatram manjom preprekom

jest granica između popločanog i betonskog dijela na kojoj se kolica moraju malo podići, što otežava kretanje osobama s invaliditetom.

Smatram da je dugoročni problem to što je u obnovu i preuređenje plaže investirao vlasnik hotela, a uloženo namjerava vratiti, između ostalog, i iznajmljivanjem ležaljki za plažu.

Očekivali smo da će korištenje dizalice za invalide postati dio naše svakodnevice, no prve su informacije bile da se dizalica neće moći koristiti jer se tehnička služba u hotelu nije dobro organizirala.

Ali uz puno razmišljanja i konzultacija problem je riješen tako što će upravljač dizalice biti smješten kod spasioca na promatračnici i on će upravljati dizalicom. Bila sam sumnjičava, bojala sam se da će dizalica biti beskorisna, jer to ne bi bilo prvi put da sam u neugodnoj situaciji.

Naime, u Lombardi na plaži *Bilin* žal postoji već jedna dizalica koju nisam ni pokušala koristiti jer se spušta u pješčani plićak iz kojeg se plivati može stotinama metara kroz isti takav plićak. Dakle, beskorisno i neiskorišteno.

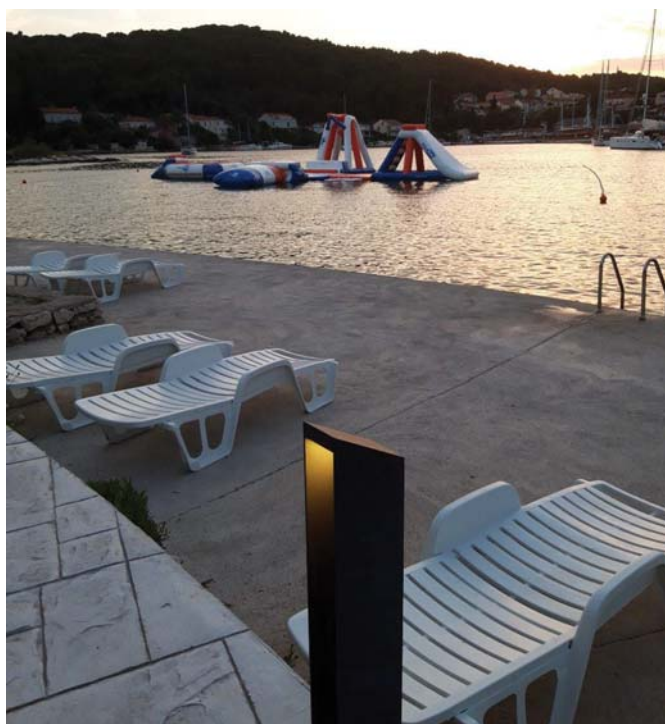
A ja sam mislila da veće gluposti od rampe na stubama trajekta Trpanj – Ploče ne može biti. Ta rampa, o kojoj smo već pisali prije nekoliko godina u novinama, a promijenilo se nije ništa, do broskog

salona (tvrđi posada) vozi pola sata i jednako toliko dolje, a vožnja cijelim kanalom traje sat vremena. Zato me oni uvijek nose i gore i dolje.

Dakle, plaža je nova, uređena, uglavnom dostupna kolicima, barem onaj dio uz more.

Ima zamjerki, ali ništa nije savršeno. Pozivam sve da dođu posjetiti novu plažu u Korčuli, neće požaliti. Zabava i sigurnost su zajamčene, a slobodno me možete i potražiti radi druženja!

Kako mi je putovanje promijenilo život

Preuzeto s: www.putoholicari.rtl.hr

Napisao: Slaven Škrobot

Ne znam ni sam odkuda da krenem i kako da vam predstavim svoju priču na što kraći i jednostavniji način o pogledu na svijet i putovanjima iz malo drugačije perspektive od one uobičajene. Nisam neki od pisanja, niti sam ikada zapravo pisao, no evo mojeg pokušaja! Znam da je tekst malo duži, ali htio sam vam svoje iskustvo barem donekle detaljno opisati, naravno moglo bi to biti puno duže.

Pa, da krenemo! Oduvijek sam bio avanturističkog / pustolovnog duha i uvijek sam se vidio u putovanjima oko svijeta, no nažalost svatko od nas mora proći onaj period u životu za koji kasnije kažemo: „Ma bio sam mlad i glup“, pa sam tako radije odlučio ostati doma 18 dana sam (znate da je to vrhunac kad ste srednjoškolac) i ne otići na put sa svojim u Siriju i Jordan. Upravo tako, toliko mlad i glup!

S 23 godine život mi se u sekundi preokrenuo naglavačke jer sam doživio nesreću i ostao paraliziran od vrata nadalje te završio u kolicima. Nakon poduže rehabilitacije mislio sam da je sa mnom gotovo, da više nikada neću iskusiti svijet na jednaki način kao prije. Zahvaljujući mojoj okolini,

tj. prijateljima koji su uvijek imali “lude” ideje, odvažio sam se na svoj prvi put nakon nesreće i to u Sarajevo za Novu godinu. Možda se to vama i ne čini kao neki put, ali meni tada, u toj situaciji bio je velik iskorak iz *comfort zone*. Budući da mi je radi ozljede uvijek hladno, a u Sarajevu je bilo -14°C, onda vam može biti jasno kako sam se proveo. Nakon tog puta, bez obzira koliko sam se napatilo, došla je i moja glad za putovanjima, sve dalje i sve luđe, tako da je mama šizila, a ja sam smišljao

rute. Došao je Berlin, München, Madrid, Budva, te raznorazni festivali po Europi i koncerti. Sve je

to mene ispunjavalo na jedan poseban, drugačiji način. Proživljavao sam to drugačije, naravno iz perspektive osobe u kolicima, promatrajući svaki rizol, svaki kamenčić i svaku prepreku na mome putu. U Madridu sam se prvi put nakon 5 godina vozio u putničkom autobusu jer su svi prilagođeni, meni je to naravno bio veliki doživljaj. Zamislite, ljudi putuju na drugi kraj svijeta, skijaju, plivaju, a meni je sve bila baš ta vožnja u busu.

Na svim putovanjima u Europi bilo mi je lijepo, na svakom sam nešto novo iskusio, doživio i vidio. No, falilo mi je nešto... nešto dalje, egzotičnije, toplije, divlje, neki novi pothvat, luđi po mogućnosti. Oduvijek sam zapravo bio fasciniran pustinjama. Ima u njima nešto... nešto egzotično, lijepo, smirujuće i mistično. I dok su moji prijatelji / poznanici putovali, a ja samo promatrao njihove avanture, ja sam doma razmišljao: gdje bih mogao na put? Nešto pustinjski, egzotično, ne skupo, a blizu? I tako mi je pao na pamet Maroko! Ali s kim? Kako!? Pa to je ipak pustinja, kako s kolicima tamo? Ništa nije prilagođeno... godinama sam sanjao pustinju, prizor onog "pjeskovitog i prigušenog" zalaska sunca, sebe kako ležim na vrhu dine, sam sa sobom, u miru i sa svojim mislima, te jahanje deva na zalasku sunca.

I tako sam jednog dana upoznao svoju sadašnju djevojku i u razgovoru s njom shvatio da oboje želimo i volimo putovati, i da nam je oboma velika želja upravo Maroko! Ali, kako? Kako sami? Vjerujte mi, jaka je ona, možemo mi svašta i već smo bili svugdje sami, ali ovo je ipak jedan viši nivo, doslovno se ne bismo mogli maknuti dalje od Marakeša. Došlo je ljeto, otišli smo na more i sjedimo s prijateljima vani, a kad meni prijatelj: "Ajmo nekamo na put, negdje dalje!", a ja odmah: "Uh, ajmo u Maroko! Blizu je, egzotika, nije skupo". Odmah nakon njega nadovezao se drugi prijatelj: "I ja bih Maroko". I samo tako, spontano, dogovorili smo se da idemo u Maroko.

Istraživao sam i istraživao danima... kako kao osoba s invaliditetom na devu? Kako s kolicima po pustinji? Gdje spavati? Kako obaviti WC? Hoće li mi madraci biti pretvrđi i hoću li nažuljati svoju osjetljivu kožu? Kako ću sjediti tako dugo u avionu (maksimum do tada mi je bio 1h30min). Ajme, što ako dobijem probavne smetnje? Kako strpati sve stvari u jedan kofer, a imam ih, vjerujte mi, zbog situacije, duplo više nego ostali ljudi? Bezbroj pitanja, a nigdje odgovora, nigdje! Pa koja budala ide u kolicima u pustinju? Iz Hrvatske? Pa... idem ja! Ljudi su mi rekli da sam lud, pa i oni u kolicima, a i oni bez kolica. Baka i deda su mi rekli: "Otet će te

ISIL", ali meni se sve to skupa dopadalo i samo mi je davalo još veću volju za odlaskom.

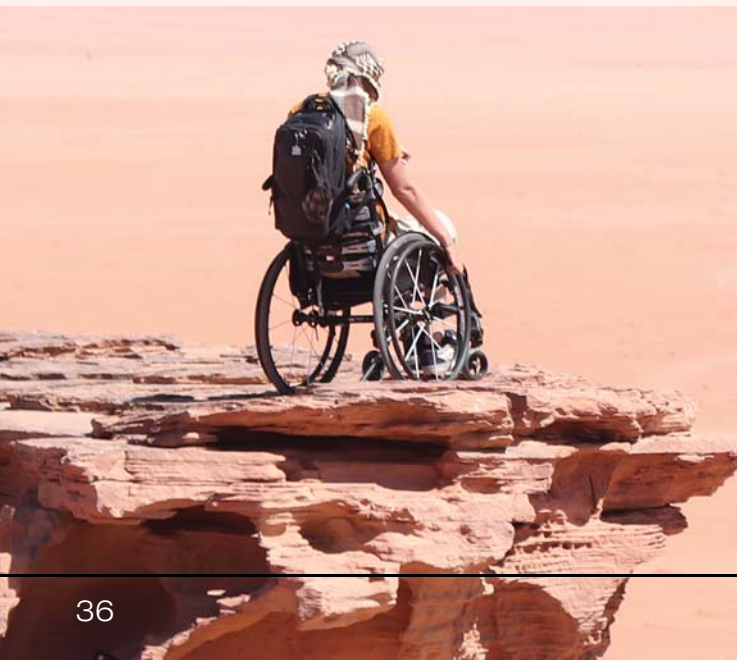
Slijedio je odabir ture i vodiča za pustinju. Plan je bio 14 dana i krug oko cijelog Maroka. Vidjeti i doživjeti što više toga. Nas 6! Skupio sam sve informacije, napravio popis od desetak vodiča i napisao jedan veliki mail u kojemu sam detaljno opisao moju situaciju te kako i na koji način želim doživjeti to sve jer

sam želio naći vodiča koji će se doista potruditi oko nas i mene. I tako, pošaljem ja mail oko 1 u noći, a kada ono u 2 ujutro meni stiže mail od Mustafe: "Hello Slaven, I take you to desert". Kupio me odmah!

Došao je taj dan! Polazak! Idemo u Afriku! Čeka nas vrućina i sunce! Preporodit ću se! Slijećemo u Marakeš, a kad ono vjetar i kiša, ne znam kolika je bila temperatura, ali bilo je jako hladno, a ja imam jednu jedinu majicu s dugim rukavima! O detaljima mojega doslovnog čupanja iz aviona i nošenja od strane dva slabašna Marokanca nekom ću drugom prilikom. Proveli smo dva dana u Marakešu. Kaotične, uske ulice, mirisi, začini, suvenir, prodavači, sve se nešto događa u svakom kutku grada, ljudi mi govore "Welcome to Morocco", "As-salamu alaykum", neki me čak grle, neki pokazuju poniznost prema meni spuštanjem glave, s lijeve strane mi dolazi magarac, s desne motor... ovaj trubi, onaj viče, ovaj mi stavlja zmiju oko vrata, onaj majmuna, a ja bespomoćno govorim "No, no thank you", oni me ne doživljavaju, a moji me brane i vuku od njih. Zalazak sunca na krovu kuće, palme,

palme, još palmi, najbolji sok od naranče koji sam pio u životu, čaj od mente, masline, palače, začini, hrana, itd.! Već sam se zaljubio, a nismo ni krenuli. Nastavljamo kombijem preko Atlasa prema pustinji (Merzouga) u pratnji našeg vodiča Mustafe i vozača Mohameda. Na putu se zaustavljamo na prijevoju Tizi n'Tichka (2260 m), nakon toga stajemo u tvornici arganovog ulja, te na vidikovcu s kojeg vidimo veliki planinski lanac. Put nastavljamo do Ait Ben Haddua koji nismo doživjeli radi lošeg vremena (ja sam se smrzavao cijelo vrijeme), a vjerujem da je fascinantan kada ga obasja sunce! Stali smo pogledati još dva Kasbaha (citadele) i nastavili svoj put prema Dades Gorgeu. Tu smo večerali uz zvukove bubnjeva i mirise šiše (nargile) koju smo nakon večere i sami "degustirali" ispod zvjezdanog neba u dolini.

Rano buđenje, doručak i nastavljamo svoju turu prema pustinji. Stajemo pogledati Monkey Fingers – planinski lanac prošaran malim vrhovima nalik prstima majmuna, po čemu je očito i dobio ime. Zaustavljamo se na cik-cak cesti – nevjerojatnoj

cesti isprepletenoj oštrim zavojima, na što nam Muhamed govori, i pokazuje video kako je ovdje snimana reklama za Chevrolet. Nisam izlazio iz auta da ne gnjavim ljude, vrebao sam bolje trenutke. Cijelim putem se vozimo uz prekrasan krajolik, iz planine u dolinu, iz doline u ravnice, beskonačno ravne ceste kao iz filmova, magarci, deve, palme... Sjedim naprijed, slušam muziku dok svi spavaju, i zamišljam koliko je ovo sve prekrasno, koliko sam već toga vidio, koliko toga Maroko ima za ponuditi, a nismo ni na pola puta. Zaustavljamo se u nekom gradiću, tik uz cestu i neki štand gdje nas oblače u njihovu narodnu nošnju. Naravno, izgledamo smiješno i vjerojatno nam se svi smiju iza ugla, uključujući Mustafu i Mohameda. Lijep je dan, nastavljamo prema Todgha Gorgeu, kanjon omeđen liticama visine do 400 metara kroz koji teče rijeka.

Izlazimo iz auta, a kad ono – kiša! Naravno, zašto bih ja imao sreće? Brzo smo prošetali kroz kanjon (kako tko), ušli u kombi i nastavili put. Lijepi krajolik se nastavlja, kiša prestaje, i raspoloženje je odmah

bolje. Ugledam savršeno ravnu cestu kojoj se ne vidi kraj, nigdje ničega, doslovno pustinja (ona makadamska), te tu i tamo pokoji grm. "Ovdje stajemo", govorim ja, budući da svoju priliku ranije nisam iskoristio. Oduvijek sam se želio voziti ovakvom cestom, zamišljao sam nešto poput Arizone, ali i ovo je dostojno. "Izlazim" iz kombija, tj. vade me van i guram se malo po cesti, doživljavam ju na samo meni poznati način! Naravno, morao je pasti *fotosešn*.

Krajolik se mijenja, iz smeđeg i kamenitog krajolika ulazimo u pješčano-žuti. Počelo se jako oblačiti i događa se ono što nismo očekivali – pješčana oluja! E, to je nešto što treba doživjeti! Prozor možeš otvoriti jedino ako želiš progutati šaku pijeska. Fascinirani smo svi, no ipak nas malo brine vrijeme u pustinji. Ulazimo u Merzougu (grad na rubu pustinje), sve je pusto, nigdje nikoga, pada kiša, puše, grmi i sijeva. Dolazimo pred naš "hotel" – građevina visoka oko 3 metra napravljena od blata. Unutra se smještamo i provodimo večer zabavljajući se u sobi jer je vani apokalipsa.

Ujutro doručujemo, dolazi Mustafa i slijedi najveće razočarenje (za mene) na ovome putu. Mustafa mi govori da ne mogu na devu, da je nemoguće... samo tako je to rekao, kao da je prije 5 minuta pitao ljude za to, a nije se pripremio unaprijed. Jako me to rastužilo, i razljutilo, jer to je bilo nešto što sam jako htio i jasno sam mu sve objasnio i on je rekao: "Sure, for you big camel then" i plan je bio da nas je na velikoj devi dvoje i da se ja držim za prijatelja ispred. No, tako je kako je, i ne damo se smesti i da nam to pokvari raspoloženje, te nas troje dogovaramo izlet džipom (ostali ostaju na bazenu), što nam se pokazalo punim pogotkom na kraju, pogotovo za mene. Ne njihov ostanak na bazenu, već naš odlazak na izlet.

Po nas je došao mlađi dečko, Muhammed (tamo se svaki drugi tako zove), koji je navodno mlađi

brat našeg vozača Mohameda. Upoznajemo se, ulazimo u džip i krećemo na izlet. Prvo je na redu jezero usred pustinje, stajemo na vidikovcu i krećemo prema drugom vidikovcu koji se nalazi na vulkanskom krajoliku, tj. tlu. Govori nam nekim improviziranim engleskim da je tu nekad bio vulkan – logično. Stajemo kratko i sljedeća destinacija je – pustinja! Ona prava pravcata pustinja, s dinama, hrpom pijeska i ničega više. Vozimo se po dinamama, a na svakoj uzbrdici Muhammed viče: "Afrikaaaa", a i mi s njim dok na radiju svira marokanska glazba, nešto poput narodne glazbe. Paše nam, stvara dodatni ugođaj. Stajemo na samom vrhu jedne od dina i jedva čekam izići van! Cura i prijatelj me vade van i eto me, usred pustinje! Nevjerojatno je teško gurati kolica po pijesku, sva sreća, pa mi je prijatelj vaterpolist, pa je jak k'o bik. Odlučuje da je bolja solucija da me on sam nosi, a da cura dogura kolica za nama. Dovodi me na sami vrh dine, posjeda u turski sijed i ostavlja samoga, baš onako kako sam zamišljao i pisao ranije. Osjećaj je kao da sam na skijanju, na vrhu planine, ali da je ljeto uz snijeg. Nevjerojatna tišina, čuje se samo povjetarac tu i tamo, nigdje nikoga, a i još nas je poslužilo prekrasno vrijeme. Sjedio sam tako i uživao, upijajući zrake sunca kao neki gušter. Ostvarilo mi se ono o čemu sam dugo maštao! Muhammed nam je dao vremena koliko smo htjeli. Nakon toga uputili smo se u jedno malo selo gdje smo uz čaj od mente i ples (kako tako – ja izgledam poprilično glupo dok "plešem", pa to uglavnom izbjegavam) uživali u domaćoj Gnawa muzici.

Slijedi naš *highlight* izleta, a to je bio posjet nomadskoj obitelji usred ničega. Doslovno ravna pustoš u blizini granice s Alžirirom. Na putu smo tu i tamo naišli na koje drvo akacije za koje nismo ni znali da ih ima tamo u Maroku. Dolazimo pred nastambu usred ničega i u daljini uočavamo djecu kako trče prema nama. Njih sedmero točno. Došli su

do auta, sasvim znatiželjnih lica, ali zmazanih od prljavštine, krmelja i bala. Uočavaju kolica, i odmah se aktiviraju, primaju ih, drže, pomažu, a vjerojatno

ih nikad u životu nisu ni vidjeli. U "kući", tj. nastambi žive muškarac, njegove tri žene, njihovo sedmero djece i jedna ili dvije koze. Vode nas u otvoreni šator gdje nas jedna od žena poslužuje čajem od mente. Igramo se s klincima, zezamo, saznajemo njihova imena. Fascinantno je gdje i kako žive i kako se igraju, snalaze i koliko su sretna. Najmanjem smo dali lizalicu i pratili njegovu reakciju – neopisiva sreća. Napravili smo sliku s klincima, svakome dali po jedan novčić, radi čega su bili presretni, te se zaputili prema džipu. Nakon što su me stavili u auto klincima smo na "korištenje" posudili kolica, gdje su stavili najmlađeg brata i gurali ga okolo po pustinji. Nažalost, pozdravljamo ih te se rastajemo, i odlazimo natrag među dine, mašu nam. Dječica su nas osvojila. Takvo nešto nikada nismo očekivali, takvo iskustvo, spontano! Sve bih ih uzeo doma sa sobom! Vratili smo se na drugi vrh dine, napravili pauzu te se uputili prema "hotelu" gdje su moje suputnike čekale deve, a mene džip za odlazak u pustinjski kamp, u srce pustinje gdje noćimo.

Dolazimo pred "hotel", i diže se nova pustinjaska oluja. Guzica me već toliko boljela od džipa i ekstremnije vožnje da sam zapravo bio sretan što ne idem na devu, pogotovo po kiši i pješčanoj oluji. Oni su otišli na deve, a mene i prijatelja je vozač odvezao u kamp. U kampu sve mrtvo, mokro, nigdje nikoga... Ulazimo u šator, sve vlažno, ne možemo vjerovati da nas je ovakvo vrijeme zadesilo. Na krevetu sam imao rupu promjera jednog metra – savršeno za mene. Suputnici su došli jedno pola sata iza nas, naravno, smrznuti i mokri do kože (ja bih vjerojatno umro da sam otišao s njima). Presvukli su se, malo smo se odmorili u šatoru, i otišli u glavni šator na večeru uz bubnjeve i druženje s drugim gostima kampa. Trebala je to biti noć pod najljepšim zvjezdanim nebom uz vatru, ali kako mi nemamo sreće, dobili smo kišu i munje te ostatak noći proveli u šatoru.

Budimo se u pola pet, oni odlaze na deve prema

"hotelu" uz izlazak sunca, a mi čekamo džip, i promatramo izlazak sunca. Nakon ekstremne vožnje po dinamama stižemo u hotel gdje se pakiramo i ponovno sastajemo s Mustafom i Mohamedom koji nas voze za Fes.

Sam put je trajao 8 sati, a prešli smo iz pijeska u zelene doline, vidjeli krave i magarce, krajolik je i dalje bio predivan. Vidjeli smo plantažu palmi dugu 13 km te tražili majmune u cedrovoj šumi. Dolazimo u Fes, parkiramo kombi i opkoljuje nas doslovno dvadesetak ljudi. Kucaju po vratima, viču, bore se i prepiru tko će nam nositi torbe za doslovno jedan euro. Skoro je izbila tuča i izgledalo je kaotično, tu sam se prvi put osjećao nesigurno. Po nas je došao djelatnik iz riada i odveo nas prema riadu. Ono što sam doživio u tom kratkom periodu do riada nisam nigdje. To se zove kaos – uske ulice, hrpetina ljudi, probijanje, lijevo vise komadi mesa, desno razno voće i povrće, začini, zoo shop u prostoru upola manjem od garaže, više ovaj, više onaj, ovaj kokoški trga vrat, ovaj me pita hoću li

hašiš, drugi nudi nešto treće... ma kaos. Ulazimo u riad – mir. Nevjerojatna razlika. U Fesu smo proveli dvije noći. Fes je grad koji treba doživjeti! Bio sam jednom i hvala, doviđenja i nikada više, ali nije mi žao ni minute provedene tamo. Nakon Fesa posjetili smo još grad Meknes i Volubilis – arheološki lokalitet rimskog grada.

Slijedi nam Chefchaouen – prekrasan, slikovit i miroljubiv stari grad na sjeverozapadu Maroka. Grad je poznat po kućama obojenim u plavu boju. Dolaskom u riad domaćin nam govori: „You are crazy! Chef with wheelchair“, očito fasciniran našim podvigom dolaska kolicima, pošto je Chef na brdu i prepun je uzbrdica, nizbrdica i stepenica – za nas nikakav problem! Ovdje noćimo, razgledavamo grad i dojmamo da je totalno suprotan od svega do sad. Miroljubiv, lijep, sladak, dobri ljudi, susretljivi, svi nude pomoć, hoće se slikati – ma super! Oduševio nas je. U Chefu nas preuzima drugi vozač i s njim nastavljamo prema Tangieru. U Tangieru

pravimo kraću pauzu radi pogleda na Gibraltar te nastavljamo prema glavnom gradu Maroka – Rabatu. Brzinsko razgledavanje najbitnijih atrakcija i polazak za Casablancu. Tu smo odlučili pogledati njihovu džamiju “Hassan II Mosque” koja je najveća u Maroku, druga najveća u Africi i peta u svijetu. Stvarno je ogromna.

I konačno, čekaju nas pravi morski gradići. Prvo dolazimo u El-Jadidu kojem smo prošetali, pogledali zalazak sunca, večerali i otišli spavati. Ujutro krećemo za Esauriu. Predivan ribarski gradić na obali Atlanskog oceana. Čim smo došli, na tabli nekog auta sam ugledao natpis : “Esauria – the wind city”. Prekrasno, za mene stvoreno! Sva sreća da je bilo poprilično toplo, inače bih umro od tog hladnog vjetra. Ono što definitivno treba okusiti jest odlazak na njihov *fish market*, kupiti ribu – naravno, i cjenkati se, i onda to odnijeti u ulicu gdje vam to ispeku za smiješne novce. U Esauriji smo proveli dva dana i jako nam se svidjelo – svakako bih ovdje mogao ljetovati!

Ujutro krećemo za Marakeš, gdje provodimo zadnja dva dana našeg puta. Predzadnji dan smo dogovorili s vozačem da nas vozi na dvosatni izlet u “Ouzoud falls” svega 2 sata vožnje od Marakeša. Tamo smo imali priliku gledati predivan vodopad, i družiti se s majmunima u prirodnom okruženju. Vraćamo se po treći put u Marakeš svjesni da je našoj pustolovini došao kraj. Ujutro letimo za Veneciju.

Australiju i Dubai nažalost nisam posjetio, no to ne znači da neću, možda zahvaljujući upravo vama! Što se tiče izbora između Australije i Dubajja, odbačio bih Australiju. Zašto? To bi za mene svakako bio veći izazov, ima više za vidjeti, divlja je (barem neki dijelovi), i oduvijek sam htio otići tamo, pa zašto ne? Ne bih se žalio ni na Dubai, naprotiv!

Što za mene znače putovanja i kako mi je putovanje promijenilo život?

Za mene putovanja znače ukratko – slobodu. Osjećam se slobodno kada putujem, osjećam se manje kao osoba u kolicima, veliki iskorak iz *comfort zone* i neki strah, na kraju nagrađen novim iskustvom, pričama, doživljajima i životnim lekcijama, jer ako me nešto naučilo o životu osim moje nesreće, to su putovanja! Maroko mi je promijenio život tako da sam shvatio da ne želim tu stati, da me kolica u ničemu ne bi trebala, i neće sputavati, te da uvijek težim nečemu novome, luđem i zahtjevnijem.

Shvatio sam da život nakon ovakve nesreće i dalje može biti super, lijep, i zabavan, i da trebam cijeliti život koji i kakav imam, jer uvijek postoji netko kome je gore, nažalost.

Jedan od mojih “hobija” je skupljanje pijeska iz svih krajeva svijeta! Radim ovo sad već ima 10 godina i sakupio sam više od 120 bočica do sad.

U razgovoru sa Slavenom

Sugovornik: Slaven Škrobot

Pitanja pripremila: Ana Pašalić

1. Možete li ukratko reći svoju definiciju putovanja?

Ukratko, definicija putovanja za mene bi bila: sloboda.

2. Što Vas motivira na putovanja? Što je to što Vas gura u ovakve izazove...?

Motivira me put u nepoznato, novi svijet, ljudi, kultura, osjećaj slobode i nova iskustva. Ono što me gura u ovakve izazove jest avanturistički i pustolovan duh te želja za nečim novim i drugačijim.

3. Kako okolina reagira na Vaša putovanja?

U početku su svi bili u strahu, što je u potpunosti opravdano i razumljivo. Moje ideje i pripreme su konstantno bile praćene nekakvom brigom, obeshrabrivanjem i strahom. Zna se to događati i danas, ali danas već svi znaju da me ne mogu odgovoriti od nečega što si zacrtam, tako da su se već navikli i pomirili s time.

4. Gledajući Vaše slike, na putovanju niste sami, tko Vam obično pravi društvo?

Uglavnom putujem s djevojkom. Po Europi i nekim većim, prilagođenim gradovima možemo sami i nije nam problem na „cesti“ pitati za pomoć. Ako se radi o nekoj daljoj, egzotičnijoj destinaciji, onda nam se pridružuju i prijatelji ili ljudi koje pronađem putem interneta. Kada putujemo dalje, preferiram da nas je više, kako bi sve bilo puno lakše, spontanije i kako bismo mogli improvizirati u nekim problematičnim situacijama.

5. Nije uobičajno da osobe koje se kreću pomoću invalidskih kolica putuju toliko često. Kako izgleda Vaša priprema za putovanje?

Imam par destinacija koje su mi na listi prioriteta, koje bih htio posjetiti. Naravno, prvo ispitam ako je netko od prijatelja za neko putovanje pa se po tome ravnamo. Kada se pruži prilika za jeftinim kartama, onda počinjem s planiranjem. Prvo sagledam što se sve isplati vidjeti na toj destinaciji i po tome, ovisno o danima, pravim rutu i plan. Istražujem do najsitnijih detalja kako

mi ništa ne bi promaklo i kako bih sveo potencijalne probleme i prepreke na minimum. Znam se pripremati, tj. istraživati za put i po dva do tri mjeseca prije nego što imam konačni plan.

6. Nabrojite par stvari iz torbe bez kojih ne idete nikamo na put?

Kateteri, daska za WC, fotoaparati i debela huda.

7. Koji biste savjet dali samom sebi, dan prije kretanja?

Da se naspavam, jer mi to nikada ne uspije.

8. Što Vam je zanimljivije kad dođete u neku zemlju – ljudi ili znamenitosti?

Volim apsolutno sve kada nekamo putujem. Bili to ljudi, znamenitosti, hrana ili nešto drugo. Prvenstveno putujem radi nekih znamenitosti, no, ono što me na kraju ipak najviše oduševi i ostavi neki utisak su ljudi.

9. Pretpostavljam da ste na Vašim putovanjima pratili pristupačnost, što nam možete ispričati na tu temu?

Pristupačnost po Europi, pogotovo po većim gradovima poprilično je dobra. Berlin je, primjerice, jedan od najprilagođenijih gradova u Europi, tamo doslovno nisam naišao na neku prepreku. U Madridu su apsolutno svi busovi prilagođeni i imaju rampu, pa i oni međugradski. Na stadionu imate opciju dobiti asistenta (besplatno) koji vam je na raspolaganju za bilo što. Kao jako prilagođene zemlje još bih naveo Ameriku i Australiju, koju ću posjetiti, nadam se, u rujnu ove godine. Što se tiče Afrike i bliskoistočnih zemalja, što ja preferiram, stvari su nažalost malo drugačije. Jako je slaba prilagođenost, informacije su teško dostupne ili ne postoje pa je tako i cijeli proces tj. postupak izrade plana i planiranja dugotrajniji. Kao osobu s invaliditetom i u kolicima, rijetko koja agencija će vas „uzeti“ sa sobom, nažalost. Zato u većini zemalja postoje posebne agencije koje se bave isključivo time, ali one su uglavnom po

dva do tri puta skuplje od običnih. Ja preferiram isključivo sve sam istražiti i tako putovati.

10. Jeste li u ijednom trenutku tijekom ekspedicije osjetili da želite odustati?

Jedini trenutak kada sam pomislio na tako nešto bio je kada smo silazili niz 850 stepenica s vrha jednoga hrama u Jordanu. Imao sam osjećaj da mi nešto s tijelom nije u redu i da sam se našuljao te me jako brinulo kako ću i hoću li moći nastaviti. Uglavnom sam užasno tvrdoglav i kada nešto zacrtam, to i napravim, makar išao glavom kroz zid. Tada su mi svi govorili kako neću uspjeti, da sam lud, no, to mi je samo dalo još više volje da uspijem!

11. Imate li neki savjet za putovanja? Kako putovati, kako odabrati destinaciju?

Svatko ima svoj ukus, želje i mogućnosti. Mene npr. oduševljava Bliski istok, a moju prijateljicu Island, što je meni užasno jer slabo podnosim hladnoću, ali, otići ću i onamo uskoro! Pretpostavljam da svatko od nas ima neku želju gdje bi želio otići i o čemu sanja. Najvažnije je napraviti iskorak u svojoj glavi i kupiti kartu kada dođe trenutak za to, ostalo će sve doći na svoje. Ljudi kukaju kako bi htjeli putovati, ali nemaju novaca, pa odu u dućan i kupe televizor za 5000 kn. Danas su putovanja dostupnija nego ikad, nisu toliko skupa i sve je stvar prioriteta. Za taj televizor, ja odem na put od osam dana u Jordan.

12. Koji Vam je najdraži suvenir?

Najdraži suvenir mi je definitivno lampa, tj svijećnjak iz Maroka. Čim sam ga ugledao, zaljubio sam se i morao sam ga imati. Svaku noć ga palim da mi pravi društvo i stvori ugodniju atmosferu.

13. Tko ili što Vas u životu inspirira?

Najviše od svega me inspirira glazba. Ako ćemo o ljudima, onda su to neki glazbenici i jedina osoba kojoj zavidim, David Attenborough. Uz to, tu su i neki putopisci, putnici, priroda, neka znamenitost ili kultura, kao što je npr. perzijska.

Naš put na Maltu

Tekst: Sandra Paović

Kada sam dobila poziv jedne velike stomatološke tvrtke da održim motivacijski govor na Malti u ožujku, prvo što sam pomislila bilo je: „Ovo je jedinstvena prilika da posjetim Maltu”. Mislim da se u protivnom ne bih nikada odlučila za taj mali otok u blizini Sicilije i ne tako daleko od Afrike.

Odlučili smo ići, kao i obično, nas tri mušketira, odnosno moj suprug Daniel, naš asistent Matija i ja. Počeli smo planirati put par mjeseci ranije i ugleдали odličnu priliku da letimo direktno za glavni grad Valletu iz Trevisa u blizini Venecije. Karte su bile vrlo povoljne, za povratnu kartu smo izdvojili oko 70 eura po osobi, a dodatna pogodnost je što se može ostaviti automobil besplatno na čuvanom parkingu zračne luke, naravno uz iskaznicu da ste osoba s invaliditetom.

Put je prošao bez problema i kada smo sletjeli u Valletu prvo smo potražili taksi koji bi nas odveo

u hotel. Ostali smo začuđeni da smo vožnju platili na šalteru prije ulaska u taksu, a cijena je bila 20 eura, što je, eto, rekli su nam, uobičajena cijena za skoro sve vožnje koje ćete koristiti na Malti. Bez obzira koliko imali prtljage, bila gužva ili ne, cijena je 20 eura.

Vožnja je trajala oko 25 minuta, a dok smo se vozili promatrali smo vrlo zanimljiv krajolik koji je jako podsjećao na Afriku i vrlo malo na Europu. Od mirisa koji je karakterističan za Tunis do velikih kaktusa koji su divlje rasli uz cestu pokraj velikih stijena i zanimljivih oblika kamenja. Bili smo doista začuđeni vrlo zanimljivim krajolikom.

Hotel u kojem smo odsjeli nalazio se direktno u *shopping* centru, što je isprva bilo malo zbunjujuće, ali nakon što smo se nekih desetak minuta snala-

zili između trgovina pronašli smo recepciju i nakon prijave sve je funkcioniralo sasvim dobro. Soba je izgledala u redu, tuš je bio prilagođen kao i cijela kupaonica, što nam je bilo najvažnije, a imali smo i zgodan mali balkon koji je gledao direktno na more i bili smo zadovoljni smještajem. Dio u kojem se

nalazio hotel izrazito je turistički opredijeljen. Naziva se St. Julians i prepun je kafića, hotela i restorana koji su nabijeni jedan do drugoga, što ne stvara, ako ćemo biti iskreni, nimalo lijep prizor. Malta je dosta brdovita, neravna, a posebice St. Julians. Međutim, Daniel i ja smo imali naše električne motorčiće kojima smo se kretali bez većih poteškoća, a s nama je bio i Matija da nam pomogne i asistira kada negdje zapne pa smo slobodno krenuli u istraživanje otoka.

Prve večeri smo šetali St. Juliansom i nakon što smo izgurali prvi kilometar velike uzbrdice, ružnih i slabo prilagođenih ulica, izbili smo na šetnicu uz more koja vodi direktno u centar Vallete i koja je

dugačka nekih 12 kilometara. Mi smo prešli samo dio puta, a kako je pao mrak i bilo je vrlo svježe, odlučili smo se vratiti u hotel.

Sljedećeg jutra nakon kave na balkonu, a bilo je predivno vrijeme, kao stvoreno za dugu šetnju, krenuli smo prema centru Vallete. Nudili su nam vožnju taksijem, međutim odlučili smo se za šetnju jer smo bili odmorni i znatiželjni. Duga šetnica

pored mora, popločana i vrlo ravna, bila je idealna za naše električne skutere. Prolazili smo vrlo zanimljivim krajolikom, drugačijim od naše obale. Morska obala prepuna je zanimljivih stijena koje je priroda sama kreirala kao i kule, zidine pored kojih smo prolazili, a neke su pretvorene i u restorane, te su činile šetnju vrlo opuštajućom i zanimljivom. U daljini se nazirao grad podsjećajući nas na spoj dubrovačkih zidina i pješčanog krajolika Tunisa.

Nakon prijeđenih 7 ili 8 kilometara odlučili smo sljedećih par kilometara prijeći gradskim autobusom. S obzirom na to da je Malta vrlo mala, a stanovnika ima previše za tako mali otok, pravu gužvu smo osjetili tek kada smo ušli u gradski autobus. Iako je imao prilagođen ulaz za osobe s invaliditetom, svoj skuter sam skoro držala u rukama jer nije bilo mjesta niti za kotače skutera. Izlazak iz autobusa bila je prava pustolovina i bila je samo sreća da smo uspjeli izaći, a da netko od nas troje nije ostao zaglavljnjen. Zadnji dio puta opet smo malo pješačili i iskreno, nismo se bunili.

Dolazak u centar grada nije nas razočarao. Prvo smo ugledali veliku i stvarno prekrasnu fontanu koja vodi prema zidinama koje čine neku vrstu bivše utvrde, a iz nje se preko malog mostića ulazi u centar grada. Impresivan i sasvim sigurno poseban ulazak u centar Vallete.

Prepuna caffe-barova, malih restorana, trgovinica, kao i zanimljivih ulica od kojih su neke ravne, a neke samo ulicu dalje vrlo brdovite te čine zanimljiv prizor.

Ono što nas se posebno dojmilo jest tišina i mir koji okružuje sam centar. Čuju se samo ljudski glasovi, gradski pjevači i ptice, što je bilo pravo osvježanje. Potpuno je oslobođen gradskog prijevoza bilo koje vrste, automobila, motora ili drugih bučnih prijevoznih sredstva. Centar nije velik, može se prijeći u roku pola sata lagane šetnje, a ako baš imate želju da vas se vozi, postoje mali električni autići koji nemaju vrata i izgledaju zanimljivo. Proveli smo oko dva i pol sata šetajući i ispijajući kavu u glavnoj slastičarnici na trgu Vallete. U hotel smo se vratili taksijem po cijeni od 20 eura, zadovoljni i iscrpljeni. Treći dan bili smo zauzeti obvezama konferencijskog predavanja, ali smo u večernjim satima pozvani od predstavnika hrvatske delegacije na večeru u restoran koji je nudio zanimljiv jelovnik. Nepostojanje jelovnika je ono što je bilo posebno zanimljivo. Konobarica nam je na srpskom jeziku objasnila da nema klasičnog naručivanja, nego da odemo do izloženog velikog staklenog hladnjaka gdje ćemo sami izabrati komad mesa ili ribe koji želimo kušati. Svi osim mene jeli su odreske vrhunske kvalitete, a ja sam po prvi put probala crvenu ribu naziva *Red Snapper* i nisam ostala razočarana. Sljedećeg jutra, budući da je bila nedjelja pa su

nam mogućnosti bile ograničene, odlučili smo se ponovno za centar Vallete, ali ovaj put za posjet tržnici. Tržnica je zatvorenog tipa, na dva kata spojena liftom, tako da smo se kretali bez problema. Prepuna je proizvoda domaće proizvodnje od tjestenina, meda, zdravih namaza, sapuna, predmeta od drva. Svi su se proizvodi mogli i degustirati, što je bilo jako zanimljivo, te smo uzeli svega po malo. Ispostavilo se da je posjet tržnici bio pun pogodak. Ponovno smo prošetali centrom, počastili se slasticama iz glavne slastičarnice koja je uvijek prepuna pa se traži slobodno mjesto, a nakon toga i obrokom u malom restoranu na terasi. Restorani su u većini slučajeva pristupačni, ne spadaju po kvaliteti u top restorane, ali su sasvim zadovoljavajući, po cijenama su vrlo slični Zagrebu.

Zadnji dan našeg proputovanja na Malti odlučili smo se za turistički autobus "hop on hop off" koji bi trebao voziti na okolne znamenitosti, ali ostali smo jako razočarani. Informacije koje smo dobili na kapaľjku, a shvatili smo da je to uobičajeno za Maltu, bile su nedostatne da budemo sigurni što bi bilo najinteresantnije, pa smo se odlučili za jednu rutu od otprilike 5 sati. Neudoban autobus koji jurca po zavojitim ulicama nije baš vrlo turistički. Međutim, Malta se tek turistički razvija tako da ima i na tom području dosta za naučiti. U prvom dijelu razgledavanja prošli smo pored zanimljivih tvrđava i kula. Izašli smo u malom ribarskom selu, htjeli posjetiti dvorac, ali nam je nažalost bio neprilagođen pa smo ga samo razgledavali izvana. Daljnji dio puta je nažalost bio gubljenje vremena jer smo jurcali po okolnim selima bez ikakvih informacija gdje smo ili zbog čega je upravo to mjesto zanimljivo.

Sljedećeg jutra smo krenuli put Zagreba i sve je prošlo u najboljem redu.

Sve u svemu, bili smo zadovoljni posjetom Malti, maloj otočkoj zemlji koja se u principu sastoji od tri naseljena otoka, ali je Malta najnaseljenija. Bogata je poviješću i zanimljivim pričama o vitezovima, kao i vrlo slikovitim krajolikom. Mi bismo je preporučili za posjet. Nisam spomenula da su službeni jezici malteški i engleski. Malteški jezik zvuči vrlo smiješno i teško je pročitati njihova imena gradova. Međutim, čuli smo na svakom koraku razne jezike i činilo se da svaka osoba govori drugačije. Da se morate snaći i na našem jeziku, uspjeli biste bez većih problema jer se velik broj ljudi s prostora bivše Jugoslavije doselio na Maltu.

Interkontinentalno šopanje sapunom

Tekst: Janko Ehrlich-Zdvořák

Zašto ljudi gledaju turske ili meksičke sapunice? Uglavnom, to je zato jer se ljudi žele uvjeriti da je drugima teže nego njima. Isto tako, još bolje ako se radi o nekom tko je bogataš pa mu se onda, naravno, još objesi kako novac ne kupuje sreću. Eto, tako je nastao i francuski film *Intouchables*, 2011. godine, a vidi čuda, po njemu i nekoliko njegovih sljedbenika i to 2016. u Argentini, *Inseparables*, i *Oopiri (Dah)* u Indiji, te na kraju *The upside*, američki film iz 2017. godine.

Svi se, naravno, nastavljaju na isti francuski *cliché*, pritom je cijeli koncept potpuno preuzet iz *Pretty Woman*, u kojem tvrdi kapitalist tvrdog srca osvaja

lokalnu *schlampe* s ceste i postaje njenim Pygmalionom: uči ju pristojnom ponašanju, kupuje joj lijepu odjeću, vodi ju u operu, a ona zauzvrat otapa njegovo kameno srce i nakon neizbježnog kraha u vezi dolazi do iskrenog kajanja grešnika te iskupljenja i vječne sreće.

I tako, cijela ta konstrukcija se nastavlja i u ovim filmovima gdje Tetraplegičar živi u jednom izoliranom svijetu i – najblaže rečeno – slikoviti čovjek u obliku osobnog asistenta pretvara ga iz *wet noodlea* u osvajača ženskih srca, a da paralela bude potpuna, pritom se i sam asistent civilizira i postaje bolji

čovjek. Naravno, izuzevši prirodu odnosa između klijenta i davateljice usluga u *Pretty Woman*, tako nešto nije moguće u ovom *gestaltu*, ali svaki put se radi o ljudima iz polusvijeta, najčešće o nekom tko je pušten na uvjetnu slobodu iz zatvora pa mora naći bilo kakav posao.

Jasno je da se realnost osoba s invaliditetom uvelike razlikuje od ovoga prikazanog u dotičnim filmovima i zapravo je vrlo nepošteno na takav način prikazivati i invaliditet i uslugu osobne asistencije, budući da ne treba ni dokazivati kako su takvi slučajevi uistinu vrlo rijetki, pritom je svaki od filmova

prikazan u osnovi u istom okviru, samo što su se neki malo i odmaknuli od osnovne konstrukcije tako da je u argentinskom filmu osobni asistent bijelac, u američkom se fabula malo razlikuje od originala, pogotovo kraj filma, a indijski film je jedna nevjerojatna *bollywoodska* priča s pjesmom, plesom i puno doskočica

sporednih likova koji glume čuđenje ili oduševljenje publike koja gleda film. Potonji je trakavica kojoj nema kraja i po glumi se uistinu ne dâ pogoditi radi

li se o ozbiljnom filmu ili zafrkanciji, no očito je to dio lokalnog folkloru i ukusa publike.

Film koji smo i u prošlom broju *Mi rolamo* analizirali, a to je *Don't Worry, He Won't Get Far on Foot* neizmjereno je realističniji, topliji, pristojniji i edukativniji nego bilo koji od ova četiri filma o kojima smo danas govorili. I koliko je bolji, toliko je i manje razvikan, budući da nije bajka, nego realnost. Ne kažem da se svaka sitnica iz najintimnijih sfera života mora prikazati na velikom ekranu u punoj slavi, ali pregledavanje ergele automobila u ovim filmovima zbilja će biti daleko od svakodnevnice u kojoj živimo i nećemo baš puno moći naučiti iz jurnjave koje u dotičnim filmovima ne fali.

Kao što, svima je jasno, život prostitucije nije takav kao što se prikazuje u *Pretty Woman*, tako ni život osoba s invaliditetom i osobni asistent nisu ni blizu onome što se pokazuje u ova četiri filmska patuljka koji kao takvi navode neuku opću publiku na krive zaključke. Kažu da novac ne kupuje sreću, ali ipak je lakše plakati u *Mercedesu* nego na biciklu.

Kakvih sve pomagala ima

Artfully mobile

Padlette je ručni remen za tablete koji olakšava držanje tableta jednom rukom. Istegnute silikon preko dva suprotna ugla, a interakcija s jednom rukom postaje prirodna. Čak i kad gestikulirate ili šetate, *Padlette* ostaje na mjestu.

Tableti čine tehnologiju mobilnijom, pa su skloni ispuštanju. Pokrivamo ih u takvim slučajevima u nadi da ćemo smanjiti štetu. Međutim, *Padlette* ima drugačiji pristup, pružajući vam više mobilnosti i minimizirajući rizik od pada.

Osnivač Hank Baker kampirao je kada je shvatio kako je teško držati tablet dok sjedi ili se kreće. Inspiriran načinom na koji slikari drže paletu, Hank je smislio dizajn i ime.

Dizajniran kako bi odgovarao većini glavnih tableta, *Padlette* se čak uklapa u Vaš slučaj. Možete odabrati koji gornji kut želite spojiti, s jednostavnim dizajnom koji ga čini privitkom za pričvršćivanje i uklanjanje.

Izvor: <https://www.thegrommet.com/padlette?-crt.pid=camp.tZYD2cwl347v>

RehaDesign Ultra-Grrrip

RehaDesign Ultra-Grrrip je pokrivač za kotače invalidskih kolica. Posebno je dizajniran za poboljšanje prijanjanja, vuče i stila vaših invalidskih kolica. Ovaj kvalitetan pokrivač za kotače dizajniran je da bude fleksibilan, udoban, a ipak hrapav. Štiti vaše ruke i olakšava hvatanje poklopaca obruba za guranje. Nema više ledeno hladnih prstiju zimi od hvatanja metalnih obruća. U ljetnim satima nema spaljenih ruku.

Izvor: <http://www.newdisability.com/rimcovers.htm>

Sustav za vožnju i kočenje u invalidskim kolicima *Wijit*

Wijit je odličan alternativni pogon i sustav za lomljenje koji zamjenjuje kotače na Vašim invalidskim kolicima i omogućuje Vam da se zaustavite sigurnije, okrenete oštrije, popnete se više i idete dalje bez bolnih ramena, poderanih rukavica ili prljavih ruku.

Ning Wijit povećava mobilnost i kontrolu. *Wijit*ove poluge koriste se za pokretanje invalidskih kolica, umjesto standardnog *push-rima*. Na vrhu poluge nalazi se mjenjač, za prijelaz između naprijed, neutralno i obrnuto. Mjenjač je posebno dizajniran za jednostavnu uporabu, čak i za osobe s oštećenom funkcijom ruke.

Wijit dopušta korisniku da ode dva puta

dalje s pola napora primijenjenog na standardna invalidska kolica. Dok radnja poluge štedi vašu energiju, ona također štedi ramena od povreda koje se često ponavljaju i koje su uobičajene kod standardnih invalidskih kolica. *Wijit* se može instalirati na većinu standardnih ručnih invalidskih kolica.

Izvor: https://hr-livingspinal.glopalstore.com/active-mobility/the-wijit-wheelchair-le-ver-driving-and-braking-system?utm_campaign=pr_r&utm_source=https://livingspinal.com:443&utm_medium=wi_proxy&utm_content=en_US&utm_term=a

Stolne škare

Škarice su jednostavne za uporabu, jednostavna ručka u obliku slova "T". Opruga će automatski ponovno otvoriti škare nakon otpuštanja tlaka.

Škare se mogu koristiti ili držanjem papira u fiksnom položaju i "pomicanjem" škarama zajedno sa svakim djelovanjem rezanja; ili držeći škare stabilnim (protuklizna podloga može pomoći u tome) i pomicanjem papira prema škarama.

Otvarač za boce

Ovaj automatski otvarač za boce olakšava otvaranje piva, jabukovače ili sode. Jednostavno gurnite prema dolje i poklopac se isključi. Zatim se poklopac prikuplja magnetom na strani otvarača za boce.

Otvarač za bocu može se koristiti jednom rukom i nema potrebe za uvrtanjem ili hvatanjem. Izrađen je od nehrđajućeg čelika.

11. 7. – 18. 8. 2019.

Ultra Europe Music festival

Gdje: Split

Cijena ulaznice: 1 dan €75, 3 dana €189

Zabava

Kultura

Sport

19. 7. – 20. 7. 2019.

Queenvention

Gdje: Zadar

Cijena ulaznice: 19.7. - 45 kn,
20.7. - 110 kn

10. 7. – 25. 8. 2019.

Dubrovačke ljetne igre

Gdje: Dubrovnik

12. 7. – 21. 8. 2019.

Plava Laguna Croatia Open Umag

Gdje: Umag

Cijena ulaznice: Od 50 kn do
500 kn ovisno o danu

18. 8. – 22. 8. 2019.

Sonus Festival

Gdje: Zrće

Cijena ulaznice: Od 139€ do
219€

23. 8. – 01. 9. 2019.

Špancirfest

Gdje: Varaždin

26. 7. – 28. 8. 2019.

Judo Grand Prix Zagreb 2019

Gdje: Zagreb

JAVI NAM KAKVA JE PRISTUPAČNOST KULTURNIH / SPORTSKIH SADRŽAJA U TVOM GRADU!
Sve najavljena događanja održavaju se u prostorima posve pristupačnima za osobe u invalidskim kolicima, a pozivamo te da istražiš pristupačnost dvorana za koncerte, kazališne predstave, izložbe te sportska događanja u svojem gradu i javiš nam se na mirolamo@hupt.hr !

Pristupnica

IME	
PREZIME	
ADRESA	
TELEFON	
MOBILNI TELEFON	
FAX	
E-MAIL	
DATUM I MJESTO ROĐENJA	
JMBG	
OIB	
OSTVARENA STRUČNA SPREMA (BEZ ŠKOLE, OSN. ŠKOLA, SRED. ŠKOLA, VIŠA ŠKOLA, SVEUČILIŠTE)	
ZVANJE I ZANIMANJE	
RADNI STATUS (ZAPOSLEN/A - AKO DA GDJE?, NEZAPOSLEN/A, MIROVINA)	
BRAČNI STATUS	
IMAM DJECU	
DIJAGNOZA (PARAPLEGIJA, PARAPAREZA, TETRAPLEGIJA, TETRAPAREZA)	
DATUM OZLJEDE	
UZROK OŠTEĆENJA (PROMET, RAD, SPORT, RAT, DRUGO - ŠTO?)	

VAŽNO! MOLIMO VAS DA NAM DOSTAVITE FOTOKOPIJU MEDICINSKE DOKUMENTACIJE O DIJAGNOSTICIRANOJ PARAPLEGIJI, TETRAPLEGIJI, PARAPAREZI, TETRAPAREZI ČIJI JE UZROK SPINALNA OZLJEDA ILI BOLEST.

ČLANARINA SE SVAKE GODINE OBNAVLJA 1. LIPNJA. AKO JE PRISTUPNICA PRIMLJENA NAKON 1. SIJEČNJA, ČLANARINA SE PLAĆA TEK OD 1. LIPNJA ZA SLIJEDEĆU GODINU.

U _____ DATUM _____ POTPIS _____

Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara

Vladimira Varićaka 20, 10010 Novi Zagreb-Sloboština; Telefon: (01) 38 31 195; Fax: (01) 36 48 582
hupt@hupt.hr; www.hupt.hr; Žiro račun: HR532360000-1101528797; MB: 1441370

SpeediCath® Standard

**Siguran, brz, jednostavan.
Dokazano.**

**Broj
jedan u
Europi***

**Prvi kateter koji je
odmah spreman za uporabu.**

SpeediCath Standard je nova generacija jednokratnih hidrofилnih katetera za intermitentnu kateterizaciju na popisu pomagala HZZO-a. Odmah spreman za uporabu. Zahvaljujući jedinstvenom hidrofилnom sloju više ne morate pripremati kateter dodavanjem vode ili nanošenjem gela. Uz to što je primjena brza i jednostavna, SpeediCath dokazano smanjuje rizik od infekcija mokraćnog sustava.¹

Telefonska
služba za korisnike
0800 200 086

Za dodatne informacije o SpeediCath kateteru i za naručivanje besplatnog uzorka obratite nam se na besplatni broj telefona službe za korisnike.

1. De Ridder DJMK et al: European Urology 2005 Vol. 48 (6), p 991-995.

* SpeediCath je najprodavaniji brend katetera u Europi. Coloplast sales data, GERS, IMS, Assobiomedica, Nefemed, PCA, 2012/13